

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Διάλεκτοι και Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση σήμερα αντιμετωπίζει τις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες μιας γλώσσας σε άμεση σχέση και εξάρτηση με την πρότυπη γλωσσική μορφή, που θεωρείται σωστό να χρησιμοποιούν οι ομιλητές της, τουλάχιστον στις δημόσιες και επίσημες περιστάσεις. Όσο μεγαλύτερο κύρος και διάδοση έχει η πρότυπη αυτή γλώσσα, τόσο περισσότερο περιορίζει τη χρήση των άλλων γλωσσικών ποικιλιών.

Όπως, όμως, έχει επισημάνει ο Μ. Τριανταφυλλίδης «οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της γραφόμενης γλώσσας του και θα ήταν λάθος και ασυχώρητη στενοκεφαλιά, αν ήθελε κανείς να αποκλείσει από την κοινή γλώσσα καθεμιά όμορφη λέξη, έναν τύπο που εκφράζει κάτι ξεχωριστό, έναν ιδιοματισμό, μόνο και μόνο γιατί έτυχε να είναι διαλεκτικός. Όλες οι ξένες γλώσσες έχουν πλουτιστεί από τα ιδιώματα και πολλές φορές μάλιστα μεγάλοι λογοτέχνες συνειδητά εργάστηκαν γι' αυτόν τον σκοπό».

Η πρότυπη γλώσσα που περιέχει και διαλεκτικά στοιχεία έχει το πλεονέκτημα να εκφράζει με απόλυτη ακρίβεια οποιαδήποτε σκέψη σε οποιοδήποτε τόπο, χρόνο και γλωσσικό περιβάλλον. Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων, όπως η ποντιακή ή η διδασκαλία των «ειδικών γλωσσών», όπως είναι λόγου χάριν η γλώσσα του ποδοσφαίρου, παρ' όλα αυτά, επειδή η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη γλωσσική διδασκαλία ορισμένες ιδιοματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί. Επίσης, καλό θα ήταν να γίνεται αναφορά στις διάφορες διαλέκτους της επίσημης γλώσσας, έτσι ώστε οι μαθητές να την κατανοούν καλύτερα και να είναι έτοιμοι να σταθούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον βρεθούν και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά.

Οι διαπιστώσεις αυτές φανερώνουν τη σημασία των ποικίλων διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα». Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη σταματούν στη μνεία¹ κάποιων διαλεκτικών

¹ μνεία: αναφορά

λέξεων, αλλά να εμβαθύνουν κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη δόμηση της επίσημης γλώσσας.

Τ. Μακρογιάννη, Αθ. Μιχάλης, Β. Καζούλη, από το διαδίκτυο. (2009) Διάλεκτοι και Εκπαίδευση. *Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ* (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι, σύμφωνα με την άποψη του Μ. Τριανταφυλλίδη, η σημασία των διαλέκτων; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τελευταίας παραγράφου (Οι διαπιστώσεις,...γλώσσας) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με έντονη γραφή: γλώσσα, εκφράζει, ζωντανός οργανισμός, γλωσσική διδασκαλία, κατανοούν την αξία.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών σε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις/προτάσεις του κειμένου:

1. «οι διάλεκτοι ενός λαού ... γι' αυτόν τον σκοπό» (στη δεύτερη παράγραφο)
2. «ειδικών γλωσσών»
3. «αυτοί μιλούν χωριάτικα»

Διάλεκτοι και Εκπαίδευση

A1.

Κάθε γλώσσα παρουσιάζει διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες, τις διαλέκτους. Η εκπαίδευση καλείται να διδάξει τόσο την επίσημη ελληνική γλώσσα αλλά και τις ποικιλίες της. Κι αυτό γιατί οι διάλεκτοι περιέχουν πολύ όμορφες λέξεις και ενδιαφέροντες ιδιωτισμούς. Πλουτίζουν την κοινή γλώσσα και είναι βασικό για τα παιδιά να μαθαίνουν τις διαλέκτους και να γνωρίζουν την αξία της. Μέσα από τη διδασκαλία των διαλέκτων οι μαθητές γνωρίζουν την παράδοση και την ιστορία του τόπου τους. Τέλος η σημασία τους φαίνεται και από τις ξένες γλώσσες οι οποίες εμπλουτίζονται από τις διαλέκτους και σκοπίμως χρησιμοποιούνται από τους συγγραφείς.

A2. Θεματική πρόταση: «Οι διαπιστώσεις... εκπαίδευση»

Λεπτομέρειες-σχόλια: «Με τη γνώση.. της επίσημης γλώσσας»

Κατακλείδα: δεν έχει

B1. Από τη στιγμή που θα γεννηθεί ο άνθρωπος μαθαίνει να μιλά τη μητρική του γλώσσα. Όσο μεγαλώνει, καταφέρνει να εκφράζει τη σκέψη και τα συναισθήματά του μέσα από αυτήν. Η γλώσσα συνιστά απαραίτητο εργαλείο στην καθημερινότητα του ανθρώπου. Η γλώσσα επίσης συνιστά ένα ζωντανό οργανισμό που για να καλλιεργηθεί και να ωριμάσει στον κάθε άνθρωπο, απαραίτητη είναι η ορθή γλωσσική διδασκαλία. Γι' αυτό από μικρή ηλικία, οι μαθητές είναι ανάγκη να κατανοούν την αξία της ώστε καλλιεργώντας την να εξελιχθεί ομαλά και εποικοδομητικά και να είναι σε θέση να αποκομίσουν τα οφέλη της.

B2.

1. Αυτούσια μεταφορά λόγων του Μ. Τριανταφυλλίδη
2. Αναφορά σε συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία που δημιουργείται από την ορολογία κάποιων επαγγελματικών ομάδων-ειδική ορολογία
3. Μεταφορά λόγων που έχουν επικρατήσει στερεοτυπικά στην κοινωνία-έμμεση ειρωνεία πομπού

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο 1

[Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση]

Για τη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού είναι απαραίτητη η εξασφάλιση πλούσιων ερεθισμάτων, δηλαδή συχνών ευκαιριών για χρήση της γλώσσας που να παρέχουν σ' αυτό τη δυνατότητα να λειτουργεί ως παραγωγός λόγου, για να ικανοποιεί ανάγκες έκφρασης και επικοινωνίας. Επομένως, η γλωσσική καλλιέργεια πρέπει να επιδιώκεται μέσα από όλο το σχολικό πρόγραμμα και ο δάσκαλος οποιουδήποτε μαθήματος να είναι μαζί και δάσκαλος της γλώσσας.

Την πρώτη θέση στη γλωσσική παιδεία την έχει ο προφορικός λόγος και ακολουθεί ο γραπτός. Άλλωστε, αυτό συμβαίνει και στην καθημερινή ζωή. Είναι ανάγκη, λοιπόν, το σχολείο να καλλιεργεί και τα δύο αυτά είδη του λόγου με τις ιδιαιτερότητές τους, όπως είναι ανάγκη δάσκαλος και μαθητής να συνειδητοποιήσουν τις ποικιλίες και τα επίπεδα του επικοινωνιακού λόγου. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι μιλούμε με διαφορετικό τρόπο, σε διαφορετικό τόπο και χρόνο, με διαφορετικούς ανθρώπους, για διαφορετικά πράγματα. Όλα εξαρτώνται από το ποιος μιλάει σε ποιον, με ποιον σκοπό κ.λπ.

Επειδή η γλώσσα είναι κοινωνικό προϊόν και επικοινωνιακή ενέργεια και όχι ανάμνηση, ο τρόπος της γλωσσικής καλλιέργειας οφείλει να είναι ενεργητικός και όχι μνημονικός. Δεν πλουτίζεται το λεξιλόγιο του παιδιού με φράσεις που αποστηθίζει. Αντίθετα, πλουτίζεται με τον παραγόμενο λόγο της μητρικής γλώσσας. Γι' αυτό χρέος του δασκάλου είναι να μην υποχρεώνει το παιδί να απομνημονεύει λόγο. Χρέος του είναι να του διδάσκει να παράγει λόγο. Η επικοινωνία είναι το κοινωνικό πλαίσιο που παράγει τον λόγο.

Χ. Τσολάκης. (1995). Πορίσματα του 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. *Φιλολογος*, 80, 85-91 (διασκευή).

Κείμενο 2

Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι δύο ισότιμες, αλλά λειτουργικά διαφορετικές, μορφές λόγου, που εξυπηρετούν διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες. Οι διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου σε γενικές γραμμές οφείλονται στις διαφορετικές συνθήκες παραγωγής τους.[...]

Ο προφορικός είναι κυρίως λόγος απροσχεδιαστος, επειδή, πολύ συχνά διαμορφώνεται τη στιγμή που εκφωνείται υπό την πίεση του χρόνου και του ακροατή. Γι' αυτό τον λόγο εμφανίζει συχνά συντακτικά ατελείς και ανολοκλήρωτες προτάσεις. Αντίθετα ο γραπτός λόγος είναι κυρίως λόγος προσχεδιασμένος, αφού ο συγγραφέας του έχει συνήθως μεγαλύτερη άνεση χρόνου ώστε από πριν να σκεφτεί και να οργανώσει το γραπτό του, να το ελέγξει, να το διορθώσει και, αν χρειαστεί, να το ξαναγράψει. Γι' αυτό ο γραπτός λόγος εμφανίζει συνήθως ολοκληρωμένες συντακτικά προτάσεις.

Μια άλλη διαφορά μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου εντοπίζεται στη δυνατότητα επαφής μεταξύ πομπού και δέκτη. Στον προφορικό συνομιλιακό λόγο το κείμενο, την ίδια στιγμή που παράγεται από τον πομπό, προσλαμβάνεται από τον δέκτη, ο οποίος συχνά είναι παρών στον ίδιο χώρο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να υπάρχει ακουστική και οπτική επαφή μαζί του όπως στις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ή στη ζωντανή επικοινωνία μέσω σύνδεσης. Σε κάθε περίπτωση ο δέκτης έχει τη δυνατότητα να απαντήσει ή να αντιδράσει στα λεγόμενα του συνομιλητή του. Αντίθετα στον γραπτό λόγο ο συγγραφέας δεν έχει άμεση επαφή με τους αναγνώστες του, απευθύνεται σε δέκτες απόντες, οι οποίοι θα προσλάβουν το κείμενό του ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα και μόνο τότε θα μπορούν να αντιδράσουν στα γραφόμενά του.

Η μέχρι τώρα συζήτηση για τα λειτουργικά και γλωσσικά γνωρίσματα του προφορικού και του γραπτού λόγου αποτυπώνει περισσότερο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Δεν πρέπει όμως να διαφεύγει της προσοχής μας ότι ορισμένες φορές τα χαρακτηριστικά αυτά συναντώνται αναμειγμένα κατά την προφορική ή γραπτή παραγωγή διαφόρων ειδών λόγου. Έτσι π.χ. μια διάλεξη, αν και εκφέρεται προφορικά, βασίζεται σε προσχεδιασμένο και συνήθως αναλυτικό κείμενο, ενώ η επαφή του ομιλητή με τους αποδέκτες του είναι περιορισμένη και έμμεση. Αντίθετα το κείμενο μιας επιστολής σε φιλικό πρόσωπο μπορεί να μην είναι σε μεγάλο βαθμό προσχεδιασμένο, να περιέχει γνωστά θέματα και επιπλέον πολλές εκφράσεις του προφορικού λόγου («και που λες», «να σου πω», «άκου να δεις»). Κατά συνέπεια οι δύο μορφές λόγου είναι προτιμότερο να μην προσεγγίζονται μονοδιάστατα αλλά πολυδιάστατα.

Αρ. Αρχάκης. (2009). *Γλωσσική Διδασκαλία και Σύσταση των Κειμένων*, Αθήνα: Πατάκης, 50-55. (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι, σύμφωνα με το δεύτερο κείμενο, τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προφορικού λόγου; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Μια άλλη διαφορά.....γραφόμενά του) του δεύτερου κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων για τον προφορικό και τον γραπτό λόγο στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις των κειμένων με **έντονη γραφή**: πλούσιων ερεθισμάτων, διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες, άμεση επαφή, δέκτες, πολλές εκφράσεις.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Στον προφορικό συνομιλιακό λόγο το κείμενο [...] προσλαμβάνεται από τον δέκτη».

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της παθητικής σύνταξης από τον συγγραφέα του κειμένου.

(μονάδες 5)

2. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

(μονάδες 10)

ΓΛΩΣΣΑ

ΘΕΜΑ 2310

A1. Σύμφωνα με το συγγραφέα του δεύτερου κειμένου, ο προφορικός λόγος είναι λόγος απροσχεδιαστος. Συνήθως είναι ατημέλητος γιατί παράγεται κάτω από την πίεση του ακροατή, γι' αυτό και είναι συντακτικά ατελής κι ανολοκλήρως. Επίσης, στον προφορικό λόγο η επαφή του πομπού με τον δέκτη, είτε είναι ακουστική είτε οπτική, είναι άμεση γιατί το μήνυμα εκπέμπεται και προσλαμβάνεται την ίδια στιγμή. Έχει συνεπώς τη δυνατότητα ο δέκτης να απαντήσει, να διαφωνήσει και να αντιδράσει στα λεγόμενα του πομπού. Ωστόσο, ο προφορικός λόγος δύναται να είναι και προσχεδιασμένος, ιδίως όταν πρόκειται για ομιλία ή διάλεξη.

A.2 Θεματική πρόταση: Μια άλλη ... δέκτη
Λεπτομέρειες: Στον προφορικό ... γραφόμενά του
Κατακλείδα: - δεν έχει

B.1 Ο γραπτός κι ο προφορικός λόγος συνιστούν δυο διαφορετικές μορφές γλωσσικής έκφρασης που ανταποκρίνονται σε διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες. Ο πρώτος είναι πιο σύνθετος και προσεγμένος και απαιτεί ιδιαίτερες ικανότητες, εμπειρία και γνώσεις. Ο δεύτερος προσφέρεται για άμεση επαφή με τους δέκτες και προσλαμβάνει, όπως κι ο γραπτός πολλές εκφράσεις. Παρά τις διαφορές τους όμως αυτές οι δυο μορφές λόγου απαιτούν την ύπαρξη πλούσιων ερεθισμάτων.

B.2 1. Ο συγγραφέας επιλέγει τη χρήση της παθητικής σύνταξης για να δώσει έμφαση στην πράξη, στη διαδικασία και το αποτέλεσμα της.

B.2 2. Ο δέκτης προσλαμβάνει το κείμενο στον προφορικό συνομιλιακό λόγο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η Ελληνική και πάλι στο προσκήνιο

Η υποχώρηση των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, ιδίως της Ευρώπης, οφείλεται κατά κύριο λόγο στον εξοβελισμό¹ των ανθρωπιστικών γραμμάτων από το πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου (Γυμνασίου – Λυκείου). Από τον εξοβελισμό αυτόν ωφελούνται νέα γνωστικά αντικείμενα (η πληροφορική, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, οι βιολογικές επιστήμες, πολλές ξένες γλώσσες, διάφορες πρακτικές γνώσεις κ.ά.). Η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης, όπου διδασκόταν παλαιότερα, αποθάρρυνε τους νέους να ακολουθήσουν ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια εξαιτίας της έλλειψης επαγγελματικής απασχόλησης. Έτσι, υποχώρησαν σταδιακά και οι ελληνικές σπουδές από τα πανεπιστήμια, έκλεισαν και κλείνουν οι έδρες Ελληνικών, όταν αποχωρήσει ο καθηγητής που κατέχει την έδρα.[...]

Αν υπάρξουν ανάγκες διδασκαλίας της Ελληνικής (της αρχαίας, κυρίως, αλλά και της νέας), θα τονωθούν και θα ξαναζωντανέψουν οι ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια. Πηγή συγκρατημένης αισιοδοξίας είναι το γεγονός ότι η παγκόσμια κρίση που μαστιάζει τον κόσμο σήμερα οδηγεί σε αναζητήσεις που ξαναφέρνουν στο προσκήνιο τον άνθρωπο, την ανθρωπιά και έναν νέο ανθρωπισμό μέσα από τις διαψεύσεις ουτοπικών² προσδοκιών, τις απογοητεύσεις μιας μαζικής στροφής στον καταναλωτισμό, την ψεύτικη οικονομική ευφορία³ των πιστωτικών καρτών και, κυρίως, την απάρνηση καθιερωμένων αξιών που φώτιζαν τον δρόμο τους.

Γενικότερα, το κεφάλαιο της χώρας μας που λέγεται «ελληνική γλώσσα» δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε εντός και εκτός Ελλάδος. Μέσα στη χώρα μας ως αξία που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοοτροπία, την ίδια την ταυτότητά μας και, πάνω απ' όλα, με μια ποιότητα σκέψης που αναγκαστικά περνάει μέσα από τη γλώσσα. Και φυσικά, με μια ποιότητα παιδείας, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη γλώσσα. Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό

¹ εξοβελισμός: αποβολή, απομάκρυνση, κατάργηση

² ουτοπικός: μη ρεαλιστικός, εκτός πραγματικότητας

³ ευφορία: συναίσθημα ή κατάσταση ψυχικής ευεξίας και αισιοδοξίας

και ουσιαστικό τρόπο, όχι με μεγαλοστομίες και αλαζονεία. Για παράδειγμα, δεν έχουμε καταδείξει τι προσφέρει η γνώση της Ελληνικής στους ομιλητές άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών για μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας απαιτητικών λέξεων της δικής τους γλώσσας, όταν αποτελούν δάνεια από την Ελληνική.

Οι χιλιάδες των δανείων που έχουν ληφθεί από την Ελληνική πρώτα και πάνω απ' όλα συνιστούν έννοιες εκφρασμένες με ελληνικές λέξεις. Και είναι με τέτοιες έννοιες που συγκροτούνται τα νοήματα, με τα οποία λειτουργεί η ανθρώπινη σκέψη. Μεγάλο μέρος του δυτικού ευρωπαϊκού στοχασμού έχει βασιστεί και εκφραστεί με τέτοιες έννοιες-λέξεις. Σε αυτό το σκεπτικό στηρίζεται άλλωστε η απόφαση του υπουργού Παιδείας της Αγγλίας να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στην ελληνική γλώσσα μαθητών των σχολείων της Μεγάλης Βρετανίας ήδη από το Δημοτικό. Η διαδικασία πρώιμης επαφής των μικρών μαθητών με απαιτητικές έννοιες-λέξεις, προφανώς από καταλλήλως επιλεγμένα ή συντεταγμένα κείμενα, αναμένεται να διευρύνει τη σκέψη τους και να ασκήσει βαθμηδόν⁴ τη διανοητική τους ικανότητα σε συσχετισμό με έννοιες-λέξεις που υπάρχουν ήδη στη μητρική τους γλώσσα.

Γ. Μπαμπινιώτης, εφ. *Το Βήμα*, 30.12.2012 (δωσσκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του κειμένου, η ελληνική γλώσσα έχει σημασία για τους Ευρωπαίους; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 10)

⁴ βαθμηδόν: σταδιακά

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων στην οποία θα χρησιμοποιήσετε τις λέξεις του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **αποθάρρυνε, υποχώρησαν, απογοητεύσεις, ψεύτικη, αλαζονεία.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο».

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 10)

2. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 2311

A1. Σύμφωνα με τον συγγραφέα οι χιλιάδες των δανείων που έχουν ληφθεί, από την ελληνική κυρίως συνιστούν έννοιες εκφρασμένες με ελληνικές λέξεις. Με τέτοιες έννοιες συγκροτούνται τα νοήματα ,με τα οποία λειτουργεί η ανθρώπινη σκέψη. Μεγάλο μέρος του δυτικού ευρωπαϊκού στοχασμού έχει βασιστεί και εκφραστεί με αυτόν τον τρόπο. Η διαδικασία επομένως πρώιμης επαφής των μικρών μαθητών με απαιτητικές έννοιες - λέξεις, αναμένεται να διευρύνει τη σκέψη τους, να οξύνει το νου τους και να ασκήσει τη διανοητική ικανότητα σε συσχετισμό με έννοιες -λέξεις που υπάρχουν ήδη στη μητρική τους γλώσσα.

A2. 1η παράγραφος : Οι λόγοι υποχώρησης των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

2η παράγραφος: Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδηγεί στην τόνωση των ελληνικών σπουδών.

3η παράγραφος : Η έλλειψη προβολής της ελληνικής γλώσσας

4η παράγραφος : Η σημασία της ελληνικής γλώσσας για την Ευρώπη.

B1. Σύμφωνα με έρευνες η σημερινή κατάσταση αποθαρρύνει τους νέους με αποτέλεσμα να μην ακολουθούν τη σπουδή της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό. Γι' αυτόν τον λόγο υποχώρησαν και οι ελληνικές σπουδές από τα πανεπιστήμια του εξωτερικού, παρά τις απογοητεύσεις που βιώνουν άνθρωποι που αγαπούν την ελληνική γλώσσα. Οι πνευματικές αξίες στην εποχή της εξέλιξης έχουν αντικατασταθεί από μία ψεύτικη ανάγκη να καλυφθούν οι πλασματικές ανάγκες των ανθρώπων και η αλαζονεία τους για οικονομική και κοινωνική ανέλιξη.

B2. 1. Η ενεργητική σύνταξη χρησιμοποιείται για να τονιστεί η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος.

2. Η ελληνική γλώσσα δεν έχει προβληθεί έξω από τη χώρα μας πάλι με σωστό και ουσιαστικό τρόπο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Τα παιδιά μελετούν, αλλά δεν κατανοούν

«Πολλές φορές διαβάζω και δεν καταλαβαίνω. Όταν τα κείμενα είναι αρχαία με νέα ελληνικά μαζί, μου φαίνονται πολύ **περίεργα**. Δυσκολεύομαι να καταλάβω, θέλει πολλή ανάλυση» απαντάει σε σχετική ερώτηση η Ελ., μαθήτρια της Γ' Λυκείου. Επίσης ο Β., μαθητής Γ' Λυκείου, δηλώνει: «Εκτός σχολείου, δεν μ' αρέσει να διαβάζω. Αν εξαιρέσω τα μαθήματα που μ' ενδιαφέρουν για τις Πανελλαδικές, χρειάζομαι συνήθως αρκετό χρόνο να κατανοήσω ένα κείμενο». Τέλος ο Στ., μαθητής Β' Λυκείου, αναφέρει: «Δυσκολεύομαι να γράψω. Δεν έχω ιδέες ή όταν έχω, δεν μπορώ να τις αναπτύξω. Έκθεση, πάω φροντιστήριο, μαθαίνω «πακέτα λέξεων», τα γράφω. Άλλα βιβλία, σχεδόν ποτέ. Προτιμώ ταινίες».

Όταν τέθηκε το ερώτημα στους εκπαιδευτικούς, αν τα παιδιά καταλαβαίνουν όταν μελετούν, οι απαντήσεις ήταν κατηγορηματικά αρνητικές. «Όχι όχι!», θα πει χωρίς δεύτερη σκέψη η κ. Ε.Ρ., φιλόλογος και την άποψη αυτή **συμμερίζονται** πολλοί συνάδελφοί της με πολυετή εμπειρία. Τα παιδιά είναι αρνητικά μπροστά στο συνεχές κείμενο. Βαριούνται και φοβούνται. Η λεξιπενία είναι ιδιαίτερα αισθητή, ενώ πρόβλημα υπάρχει τόσο στην κατανόηση, όσο και στην ορθογραφία. Το επίπεδο εγγραμματισμού διαρκώς υποβαθμίζεται στην Ελλάδα. Βέβαια, αντίστοιχη περιγράφεται η κατάσταση και στα δημόσια σχολεία της Γαλλίας, όπου μάλιστα καταργήθηκε η συγγραφή δοκιμίου από μαθητές, επειδή αδυνατούσαν οι περισσότεροι να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις αυτού του είδους λόγου.

Οι ειδικοί αποδίδουν το πρόβλημα σε πολλούς παράγοντες. Αρχικά στο οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά δεν είναι μυημένα στη λογοτεχνία, καθώς το περιβάλλον τους δεν ευνοεί συνήθως τη φιλιαναγνωσία. «Ούτε εφημερίδα δεν διαβάζουν τα παιδιά μας, πράγμα που αποτυπώνεται και στο γράψιμό τους», αναφέρει μία μητέρα εφήβου. Οι εκπαιδευτικοί, παραδέχονται πως ευθύνονται κι αυτοί, καθώς αρκετές φορές «κατεβάζουν τον πήχη». Φυσικά, το πρόβλημα **επιδεινώνεται** και από τον μεγάλο όγκο της διδακτέας ύλης, ο οποίος είναι αντιστρόφως ανάλογος με τον διαθέσιμο χρόνο. Επίσης διάφοροι πειραματισμοί στην εκπαίδευση και η απουσία συνέχειας ευθύνονται για τη φθίνουσα πορεία του εγγραμματισμού. Ίσως όμως φταίει και η εικόνα, το Διαδίκτυο, τα greeklish και γενικότερα οι νέοι τρόποι επικοινωνίας, στους οποίους έχουν εθιστεί τα παιδιά μας.

Έχοντας εξοικειωθεί με το επιφανειακό αδυνατούν να επεξεργαστούν ένα κείμενο και να αποκωδικοποιήσουν τα μηνύματά του.

«Η ικανότητα του μαθητή να διαβάζει, να κατανοεί και να συνθέτει κείμενα διαφορετικού είδους, η έννοια δηλαδή του εγγραμματισμού, στη σχολική κοινότητα δεν έχει κατακτηθεί από την πλειονότητα των παιδιών», επισημαίνουν αρκετοί καθηγητές Πανεπιστημίου. «Αυτό δεν είναι μόνο **απόρροια** του δύσκολου λεξιλογίου, αλλά και της εσωτερικής δομής και διάρθρωσης του κειμένου. Όσο απομακρυνόμαστε από τον αφηγηματικό λόγο και εισάγεται στα σχολικά εγχειρίδια ο επιστημονικός, έστω απλοποιημένος, τόσο δυσχεραίνει η προσπάθεια κατανόησης. Τα παιδιά μας δεν υστερούν σε νοημοσύνη. Ορισμένες φορές όμως καλούνται να διαχειριστούν «ύλη», που είναι δύσκολη για τον μέσο μαθητή, ενώ ο διαθέσιμος χρόνος αποτελεί πλέον αγαθό σε ανεπάρκεια», διατείνονται οι ειδικοί.

Επομένως, κρίνεται αναγκαίο να εστιάσουμε στην ικανότητα του παιδιού να κατανοεί τις ερωτήσεις, να δίνει απαντήσεις, αλλά και να διατυπώνει το ίδιο ερωτήσεις. Να επεξεργάζεται με αυτονομία τα δεδομένα του και να αντιλαμβάνεται τις μεταξύ τους σχέσεις.

Σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς οι ειδικοί επισημαίνουν ότι είναι απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωσή τους. Επίσης, είναι αναγκαίος ο σωστός προγραμματισμός, με βάση τον οποίο θα υλοποιούνται οι καινοτομίες στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο των προκλήσεων της εποχής.

Ωστόσο, δε θα πρέπει να παραγνωρίσουμε και τον ρόλο των γονέων, οι οποίοι οφείλουν να υποστηρίζουν την προαγωγή της γνώσης. Με ποιους τρόπους; «Μιλώντας από την αρχή στο παιδί επεξηγηματικά, ερμηνευτικά και σχολιαστικά, όχι μόνο καθοδηγητικά. Εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία. Εκθέτοντάς το σε προσλαμβάνουσες, ανάλογες με την ηλικία του», συμπληρώνουν οι ειδικοί.

Β. Χρυσοστομίδου, από την ιστοσελίδα της εφ. *Η Καθημερινή*, 23.02.2013 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Σε ποιες αιτίες, σύμφωνα με τη συγγραφέα του κειμένου, αποδίδουν οι ειδικοί την αδυναμία των μαθητών να κατανοήσουν ένα κείμενο; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος (Η ικανότητα... οι ειδικοί) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να γράψετε την αντιστοίχιση των λέξεων με έντονη γραφή της στήλης Α με τις συνώνυμες λέξεις τους στη στήλη Β (περισεύουν 2 λέξεις στη στήλη Β).

Στήλη Α

1. περίεργα
2. συμμερίζονται
3. επιδεινώνεται
4. συνθέτει (κειμένα)
5. απόρροια

Στήλη Β

- α. αποτέλεσμα
- β. παράξενα
- γ. συγγράφει
- δ. εύκολα
- ε. υιοθετούν
- στ. ανάκανα
- ζ. χειροτερεύει

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Στη δεύτερη παράγραφο (Όταν τέθηκε....λόγου) του κειμένου:

1. Να επισημάνετε δύο ειδικούς όρους (ειδικό λεξιλόγιο).

(μονάδες 10)

2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους στο κείμενο.

(μονάδες 5)

A1. Η αδυναμία των λαϊκών να κατανοήσουν ένα κείμενο, σύμφωνα με τον κειμενογράφο, οφείλεται σε γλωσσικά αίτια. Ειδικά φέρνει στο φως το γεγονός ότι ο λαός δεν είναι φιλοαναγνωστής το γράμμα με το μέγεθος όμοιο διδακτέας ύλης, αλλά με τους συνεχείς χειρογραφισμούς. Εξηγούμετα, η υπεροχή της εικόνας, του διαδυσκώ, η ευρύτερη χρήση της γλωσσικής γνώσης (greeklish), η απουσία του αφοριστικού λόγου ή η επιρροή του κειμένου στο γλωσσικό επίπεδο. Ειδικά, η αδυναμία να κατανοήσουν το γλωσσικό επίπεδο, κυρίως στα βιβλικά εγχειρίδια.

A2. Η τέταρτη παράγραφος του κειμένου αναφέρεται σε αιτιολογία. Ο κειμενογράφος αιτιολογεί την αδυναμία εγγραφιστικού των γλωσσικών λαϊκών "Η μακρότητα... γλωσσικών", υποστηρίζοντας ότι οι δυσκολίες όφειλες ή διαρκώς, ειδικά κείμενα, να υπήρξουν η αφοριστική απάντηση αφοριστικού λόγου ή η προέξηση του επιτεγμένου στο γλωσσικό σύστημα των κειμένων.

- B1. 1. β.
2. ε.
3. γ.
4. γ.
5. α.

B2. 1. Ειδικοί όροι: γλωσσική, εγγραφιστική.
2. Η χρήση των ειδών όρων στο κείμενο αποσκοπεί στη διατήρηση του γλωσσικού του αναγνώστη ή την προέξηση του με όρους - λέξεις που εστιάζουν τη γλωσσική γλώσσα ή κατάρτιση, καθώς έρχεται σε επαφή με γλωσσικές ποικιλίες βάσει των επιτεγμών, εδώ του ρητορικού λόγου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Υπάρχει ιδανικός ομιλητής της γλώσσας;

Δεν υπάρχει στη γλώσσα «ιδανικός ομιλητής». Θα διατυπώσω εδώ μερικές σκέψεις για το θέμα αυτό, τις οποίες θέτω στην κρίση των αναγνωστών.

Κατ' αρχάς, τι θα σήμαινε και ποιος θα χαρακτηριζόταν «ιδανικός ομιλητής»; Θα ήταν, νομίζω, αυτονόητα αυτός που κατέχει πλήρως τη μητρική του γλώσσα σε όλα τα επίπεδα και που την χρησιμοποιεί άψογα στον προφορικό και τον γραπτό του λόγο. Τι σημαίνει όμως αυτό στην πράξη; Ότι γνωρίζει άριστα όλο τον λεξιλογικό θησαυρό μιας γλώσσας, όλο τον γραμματικό μηχανισμό και όλες τις δυνατές συντακτικές λειτουργίες της γλώσσας. Ακόμη, ότι γνωρίζει την ιστορική γραφή (ορθογραφία) όλων των λέξεων και τύπων και, το κυριότερο, ότι γνωρίζει όλο το φάσμα εφαρμογής των χρήσεων λέξεων, τύπων και συντακτικών δομών στα διάφορα επίπεδα της πραγματικής επικοινωνίας. Αν, λοιπόν, σκεφθούμε τον όγκο, τις διαστάσεις και την πολυπλοκότητα αυτής της γνώσης, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί είναι ανέφικτο¹ να υπάρξει «ιδανικός ομιλητής», δηλαδή ένα ιδανικό πρότυπο γνώσης και χρήσης μιας συγκεκριμένης γλώσσας.

Αυτό που υπάρχει είναι ο «προσεκτικός ομιλητής», δηλαδή ο ευαίσθητος χρήστης, που πασχίζει ακατάπαυστα να αρθρώνει ποιοτικό λόγο. Είναι αυτός που καλλιεργεί και εμπλουτίζει συνεχώς τη γνώση του στη γλώσσα με διαβάσματα και ακούσματα, με συνεχή άσκηση στην παραγωγή και κατανόηση κειμένων (προφορικών και γραπτών), με εντατική προσπάθεια για κατάλληλες επιλογές σε όλα τα επίπεδα, με ανεπτυγμένο γλωσσικό αίσθημα και διά βίου μαθητεία στη γλώσσα. Είναι αυτός που πιστεύει στη γλώσσα του ως αξία, δηλαδή ως φυσικό συμπλήρωμα της σκέψης του, ως πολιτιστική κληρονομιά του και, τελικά, ως ταυτότητα. Είναι ο ομιλητής που έχει συνείδηση ότι στην αναμέτρησή του με τη γλώσσα είναι εκ των προτέρων «ηττημένος», επιμένει όμως να αγωνίζεται για μια «αξιοπρεπή ήττα», στην οποία ο λόγος του δεν θα έχει, κατά το δυνατόν, προδώσει τη σκέψη του, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που του παρέχει η γλώσσα του. Χρειάζεται

¹ ανέφικτο: ακατόρθωτο

ταπεινοσύνη και αίσθηση ορίων για να έχει ο ομιλητής επίγνωση των πεπερασμένων² δυνάμεών του σε σχέση με τον κολοσσό κάθε φυσικής γλώσσας, ιδίως μιας πολιτιστικά καλλιεργημένης γλώσσας που συμβαίνει να είναι η Ελληνική.

Ωστόσο, αυτή η αδυναμία είναι συγχρόνως και μια διανοητική πρόκληση για κάθε ομιλητή να κατακτήσει τη γλώσσα του σε τέτοια έκταση και τόσο βάθος ώστε να εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη δυνατή ποιότητα στον λόγο του. Ο Βιτγκενστάιν³ δεν μας έχει διδάξει μόνο ότι τα όρια του κόσμου μας είναι τα όρια της γλώσσας μας, αλλά μας έχει εμπνέσει ότι μπορούμε να εκφράσουμε καθαρά με τη γλώσσα μας ό,τι συλλαμβάνουμε καθαρά με τον νου μας. Η καθαρότητα της σκέψης μας δηλαδή εξασφαλίζει και την ποιότητα του λόγου μας. Άλλη πρόκληση αυτή, άλλος παράλληλος αγώνας. Αυτός όμως ο διπλός αγώνας δικαιώνει την ύπαρξή μας και, στην πράξη, χαράσσει τα όρια της ελευθερίας μας που είναι συνυφασμένα⁴ με τη σκέψη και τη γλώσσα μας.

Γ. Μπαμπινιώτης, από την ιστοσελίδα της εφ. *Το Βήμα*, 1.3.2014 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιος θεωρείται «προσεκτικός ομιλητής» της γλώσσας, σύμφωνα με τον συγγραφέα του κειμένου; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να χωρίσετε σε δυο παραγράφους την τρίτη παράγραφο (Αυτό που υπάρχει...η Ελληνική) του κειμένου και να αιτιολογήσετε τη διαφορετική παραγραφοποίηση.

(μονάδες 10)

² πάρεξ: εκτός

³ Ludwig Josef Johann Wittgenstein: Ένας από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους του 20ού αι.

⁴ συνυφασμένα: συνδεδεμένα

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθεμιά συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση των λέξεων με έντονη γραφή, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: θέτω, καταλάβουμε, ακατάπαυστα, ηττημένος, αγώνας.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Ο Βιτγκενστάιν δεν μας έχει διδάξει μόνο».

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 5)

2. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

(μονάδες 10)

Α1. Σύμφωνα με το συγγραφέα, ο "προβλεπτικός ομιλητής" της ψήφιας προεργασίας αδιαλείπτει να χρησιμοποιεί ποιοτικό λόγο. Συγκεκριμένα, βελτιώνει τη ψήφια του παιδιού μελετώντας, επεξεργασμένος, παρόμοιους κείμενα. Αποκατέχεται από υψηλό ψήφιακό αίσθημα θεωρώντας τη ψήφια θεμελιώδες πολιτιστικό στοιχείο, ενώ διατηρώντας β' αυτήν την απειροεπέκταση, συνεκδοποιεί την αδυναμία κατάκτησής της. Ο-τόσο παρά την ερήνη των ορίων του απέναντι στη ψήφια και μάλιστα την ελληνική, ο "προβλεπτικός ομιλητής" συνεχίζει ακούραστα τη διαδίου ψήφιας παιδείας του.

Α2. Παραφραστική της τρίτης παραγράφου:
πρώτη παράγραφος: " Αυτό που υπάρχει... μιμνήσκου στη ψήφια."
Δεύτερη παράγραφος: " Είναι αυτό που ηστένει... η ελληνική..."

Στην πρώτη παραγραφή γίνεται αναφορά στις πρακτικές του "προβλεπτικού ομιλητή", ώστε να βελτιώσει τη ψήφιας παιδείας του.

Στη δεύτερη παραγραφή παρουσιάζεται ο τρόπος δεικνύει της ψήφιας ("φυσικό συνηθισμένα της βέβαια", "πολιτιστική κληρονομιά", "ταυτότητα") από τον "προβλεπτικό ομιλητή", αλλά και η συνεκδοχή της δέξας του απέναντί της ("υπηρεμένος").

Β1. δέτω = αναθεώρω

Αναθεώρω τις ελπίδες μου στο συνεχές σκάνος τους για το καλύτερο

καταλάβουμε = αντιληφθούμε

Είναι δύσκολο ν' αντιληφθούμε τη σοβαρότητα του προβλήματος.

ακατάφηκτοι = αδιαλείπτει

Αμείβεται και μερικοί και αδιαλείπτει για τη βελτίωση της ψήφιας του χωρίς καμία γαύη στην προεργασία του.

1
υπτιμέος = νικημέος
Αν και νικημέος, παραδέχτηκε αφοργεώς την ήττα του.

αγώνες = προεργασία.

Συνεχίζει την έντονη προεργασία του αγριώνοντας κάθε εχθρό.

Β2. "Ο Βιζκεστάιν δεν μας έχει διδάξει τίποτα."

1. Ο συγγραφέας επιδιώκει ενεργητική ένταξη στην προσπάθεια προκειμένου να προσδώσει έμφαση στο πρόσωπο που έπαιξε ("Βιζκεστάιν").

2. Δεν έχουμε μόνο διδάχτει από τον Βιζκεστάιν.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Γλώσσα και κοινωνικοποίηση]

Ο πρώτος κώδικας επικοινωνίας, δηλαδή η μητρική γλώσσα, είναι κοινωνικός θεσμός. Αυτό σημαίνει ότι η γνώση της μητρικής γλώσσας και η καλή χρήση της είναι το κυριότερο μέσο ένταξης στην κοινότητα, εφόσον αποτελεί τη **βασικότερη** προϋπόθεση για επικοινωνία και για δημιουργία σωστών και ολοκληρωμένων σχέσεων με τα υπόλοιπα μέλη. Χρησιμοποιούμε την ομιλία για να έρθουμε σε επαφή με τους άλλους. Για να μην είμαστε μόνοι ή αποξενωμένοι. Και από την άποψη αυτή, η κατάκτηση της γλώσσας μας βοηθάει να αποφύγουμε την απομόνωση.

Κι ακόμα, ο κοινωνικός χαρακτήρας της γλώσσας υποδηλώνει ότι πρόκειται για ένα σύστημα το οποίο λειτουργεί πέρα και πριν από τα συγκεκριμένα άτομα. Κάθε νέος άνθρωπος υποχρεώνεται να μαθαίνει και να χρησιμοποιεί τη μητρική του γλώσσα, γιατί σε αντίθετη περίπτωση διατρέχει τον κίνδυνο της περιθωριοποίησης ή και της απόρριψής του από την ομάδα. Και από την άποψη αυτή η κατάκτηση της μητρικής του γλώσσας δεν είναι απλώς μια ευγενική πρόσκληση προς το κάθε νέο άτομο αλλά, μέσα σε **ορισμένα** πλαίσια, πρέπει να νοείται ως κοινωνική επιταγή¹. Έτσι, η κοινωνικοποίηση του ατόμου και η επικοινωνία του με τα άλλα άτομα της γλωσσικής κοινότητας έρχεται ως **αποτέλεσμα** της κατάκτησης της μητρικής του γλώσσας, αλλά και **ταυτόχρονα** αποτελεί το αίτιο για περαιτέρω καλλιέργεια και **βελτίωση** της γλωσσικής του ικανότητας.

Η σχέση όμως μεταξύ ατόμου και γλώσσας δεν πρέπει να θεωρηθεί ως μονόδρομος, ως πλήρης δηλαδή υποταγή του ατόμου στον κώδικα του κοινωνικού συνόλου. Όπως, βέβαια, είναι φυσικό, κατά την πρώτη περίοδο κατάκτησης της γλώσσας από το άτομο, στην οποία μπαίνουν οι βάσεις της κοινωνικοποίησής του, υπάρχει σίγουρα η έννοια της υποταγής του στην κοινωνική απαίτηση. Όμως, σε ένα δεύτερο στάδιο ανοίγεται μια ευρεία προοπτική που του παρέχει δυνατότητες για ελεύθερη προσωπική του έκφραση. Στο πλαίσιο, επομένως, της χρήσης της μητρικής γλώσσας το κάθε άτομο δημιουργεί το προσωπικό του ύφος και προβάλλει την ατομικότητά του, παρά το γεγονός ότι η γλωσσική

¹ επιταγή: προσταγή, διαταγή

επικοινωνία στηρίζεται σε ένα φαινόμενο που δημιουργείται και λειτουργεί με κανόνες και αρχές, οι οποίες καθιερώνονται από το κοινωνικό σύνολο.

Ν. Μήτσης. (1996). *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη*, 39-40. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Γιατί, σύμφωνα με το κείμενο, η γνώση της μητρικής γλώσσας συμβάλλει στην ελεύθερη προσωπική έκφραση του ατόμου; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στην πρώτη παράγραφο (Ο πρώτος κώδικας... απομόνωση) στη δεύτερη παράγραφο (Κι ακόμα ... ικανότητας) του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1.α. Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση για καθεμιά από τις λέξεις με την έντονη γραφή, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **βασικότερη, ορισμένα, αποτέλεσμα, ταυτόχρονα, βελτίωση.**

(μονάδες 5)

B1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις ή ισοδύναμες φράσεις.

(μονάδες 5)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Ο συγγραφέας, στην πρώτη παράγραφο (Ο πρώτος κώδικας..... απομόνωση) του κειμένου, χρησιμοποιεί σε ορισμένες προτάσεις στοιχεία προφορικού λόγου.

1. Να επισημάνετε τις προτάσεις αυτές.

(μονάδες 6)

2. Να επαναδιατυπώσετε τις προτάσεις με τρόπο ώστε το ύφος να γίνει πιο επίσημο.

(μονάδες 9)

Α1. Σύμφωνα με το κείμενο, η γνώση της μητρικής γλώσσας συμβάλλει στην ελεύθερη προσωπική έκφραση του ατόμου. Τρόπος το άτομο διακρίνοντας αρχικά το στάδιο ευφυΐας του με την κοινωνική δραστηριότητα κατάκτητας της μητρικής γλώσσας στο ηρώδιο της κοινωνικοποίησης, καιτόσην έχει δυνατότητα επιφραδτικής ευεξίας στη χρήση της μητρικής γλώσσας. Σαφώς, υπαυτὸν τον τρόπο στοιχειοθετεί το προσωπικό υφος του, την αεφικότητα του, τη μοναδική προσωπικότητα του ηοιρά τις κοινωνικές νόρμες γλωσσικής επικοινωνίας.

Α2. Η σαφότητα στην πρώτη παράγραφο:
Η μητρική γλώσσα ως επικοινωνιακός κώδικας κ' κοινωνικός θεός δεμειώνει τη διαπροσωπική επικοινωνία.

Η σαφότητα στη δεύτερη παράγραφο:
Η κοινωνικοποίηση του ατόμου κ' η γλωσσική του κατάρτις ηοιούρουν την εκμάθηση κ' χρήση της μητρικής του γλώσσας.

Β1 α. Σύνοψη:

βαθικότερη	=	βηαυαυότερη
ορισμένα	=	συγκευριμένα
αηοτελέα	=	αηόρροια
ταυτόχρονα	=	συγχρότως
βελτίωση	=	καδυτέρωση

Β1 β.

- Οι υφείς ενδοοικμενειακίες σχέσεις αηοτελούν τη βηαυαυότερη ηοιούρωση βηαυαυότητας όρτιας και υφούς ηρωηικότητας των ηαδών.
- Ηιεύεται ηόντα σε συγκευριμένα ηεδία υφής.
- Η ηεριόωρηση ευαύβανεται ως αηόρροια ραυβητική σόαβας.
- Συνδυάζει συγχρότως επηηεληατικές υηαυήωες και οικμενειακίες επηυχές.
- Ηοοδουούν την υαδυτέρωση του βιοτιμού τους επηηέδου.

- B2. 1. Στην πρώτη παράγραφο, προτάσεις με στοιχεία προσφο-
ρικού λόγου είναι οι εξής:
- Προβλεπούντε την οφείδα για να έρθετε σε επαφή με τον αδελφός.
 - Για να μην είμαστε μόνοι ή απομονωμένοι.
 - ... η κατάκτηση της ψυχικής μας υγείας να απορρέει από την
απομόνωση.

2. Επαρτιότητα των προτάσεων παρέχοντας τους επιθυτούμενους:
- Η χρήση της οφείδας αποσκοπεί στη διαπροσωπική επικοινωνία,
... στην αποφυγή μοναξιάς ή απομόνωσης.
 - ... η κατάκτηση της ψυχικής υγείας μας συνεπεία στην
αποφυγή κοινωνικής απομόνωσης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Διάλεκτοι και Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση σήμερα αντιμετωπίζει τις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες μιας γλώσσας σε άμεση σχέση και εξάρτηση με την πρότυπη γλωσσική μορφή, που θεωρείται σωστό να χρησιμοποιούν οι ομιλητές της, τουλάχιστον στις δημόσιες και επίσημες περιστάσεις. Όσο μεγαλύτερο κύρος και διάδοση έχει η πρότυπη αυτή γλώσσα, τόσο περισσότερο περιορίζει τη χρήση των άλλων γλωσσικών ποικιλιών.

Όπως, όμως, έχει επισημάνει ο Μ. Τριανταφυλλίδης «οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της γραφόμενης γλώσσας του και θα ήταν λάθος και ασυχώρετη στενοκεφαλιά, αν ήθελε κανείς να αποκλείσει από την κοινή γλώσσα καθεμιά όμορφη λέξη, έναν τύπο που εκφράζει κάτι ξεχωριστό, έναν ιδιοματισμό, μόνο και μόνο γιατί έτυχε να είναι διαλεκτικός. Όλες οι ξένες γλώσσες έχουν πλουτιστεί από τα ιδιώματα και πολλές φορές μάλιστα μεγάλοι λογοτέχνες συνειδητά εργάστηκαν γι' αυτόν τον σκοπό».

Η πρότυπη γλώσσα που περιέχει και διαλεκτικά στοιχεία έχει το πλεονέκτημα να εκφράζει με απόλυτη ακρίβεια οποιαδήποτε σκέψη σε οποιοδήποτε τόπο, χρόνο και γλωσσικό περιβάλλον. Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων, όπως η ποντιακή ή η διδασκαλία των «ειδικών γλωσσών», όπως είναι λόγου χάριν η γλώσσα του ποδοσφαίρου, παρ' όλα αυτά, επειδή η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη γλωσσική διδασκαλία ορισμένες ιδιοματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί. Επίσης, καλό θα ήταν να γίνεται αναφορά στις διάφορες διαλέκτους της επίσημης γλώσσας, έτσι ώστε οι μαθητές να την κατανοούν καλύτερα και να είναι έτοιμοι να σταθούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον βρεθούν και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά.

Οι διαπιστώσεις αυτές φανερώνουν τη σημασία των ποικίλων διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα».

Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη σταματούν στη μνεία¹ κάποιων διαλεκτικών λέξεων, αλλά να εμβαθύνουν κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη δόμηση της επίσημης γλώσσας.

Τ. Μακρογιάννη, Αθ. Μιχάλης, Β. Καζούλη, από το διαδίκτυο. (2009) Διάλεκτοι και Εκπαίδευση. *Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ* (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πω είναι, σύμφωνα με το κείμενο, το πλεονέκτημα της ελληνικής γλώσσας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο στη δεύτερη παράγραφο (Όπως, τον σκοπό) και έναν στην τρίτη παράγραφο (Η πρότυπη αποτελεσματικά) του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθένα από τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου με την έντονη γραφή: περισσότερο, όμορφη, συνειδητά, επίσημη, γνώση.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε ποιες από τις παρακάτω φράσεις/προτάσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με κυριολεκτική/δηλωτική και ποιες με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία:

¹ μνεία: αναφορά

B2.β. Να προσδιορίσετε αν ο τίτλος που δώσατε στο κείμενο είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.

(μονάδες 5)

1. «διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων»
2. «η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός»
3. «μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της [γραφόμενης] γλώσσας»

(μονάδες 15)

Α1. Σύμφωνα με το κείμενο, το ηγεμόνευμα της ελληνικής γλώσσας
έγκειται στον ηδούτο των γλωσσικών διαλέκτων. Παρά τη μεγάλη
εξάρχεια της προτυπής γλωσσικής μορφής ως δεξιοδικού επικοινωνιακού
μέσου στις ελληνικές ή διεθνείς περιπτώσεις, τα γλωσσικά ιδιώματα
ή η ποικιλία των διαλέκτων καταρρίπτουν γλωσσική - κοινω-
νική στερέωση που ενισχύουν κοινωνικές διακρίσεις. Παράλληλα,
εγχειρτηματικές θεωρείται η εμβολή των διαλεκτικών λέξεων στη δομή
της ελληνικής γλώσσας αποδεικνύοντας έτσι την αξία τους.

Α2. - Η παλιότητα δεύτερης παραγράφου:
Οι γλωσσικές διαλέκτοι εμβολίζονται στον ελληνισμό της προτυ-
πής γλώσσας

- Η παλιότητα τρίτης παραγράφου:

Αναγκαιότητα ενσωμάτωσης στη γλωσσική διδασκαλία,
ορισμένων ιδιωτικών ή διαλεκτικών φράσεων προς απορρίπ-
τική επικοινωνία.

Β1. αντώνωφα: περισσότερο : λιγότερο
όμορφα : άσχημα.
συμειντά: ασυμειντά
εγχειρτηματικές: οικείες
γνωμα : άγνοια

Προτάσεις:

- Επιδείκνουν λιγότερο την ηρωικότητα τους στη γλωσσική ηρωική.
- Είναι άσχημα έκβαση η χρεώση ηρωικής αναμέτρησης.
- Πειραματίζονται ασυμειντά συχνά, χωρίς επίγνωση των πράξεών
τους.
- Δημιουργούν άσχημα οικείες συνηρηματικές φράσεις τους.
- Η άγνοια του προβλήματος επιδεινώνει τη σχέση τους.

B2.

1. "Διδασκαλία των νεοελληνικών φιλολογικών διαλέκτων":
χρῆς κυριολεκτικής / διηρωτικής γλώσσας.

2. "η φιλολογία είναι ένας φωνητικός οργανισμός":
χρῆς μεταφορικής / διηρωτικής γλώσσας.

3. "μία από τις ποικιλιές της γλῶσσας για τον λαό της
Ελλάδας":
χρῆς μεταφορικής / διηρωτικής γλώσσας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Διάλεκτοι και Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση σήμερα αντιμετωπίζει τις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες μιας γλώσσας σε άμεση σχέση και εξάρτηση με την πρότυπη γλωσσική μορφή, που θεωρείται σωστό να χρησιμοποιούν οι ομιλητές της, τουλάχιστον στις δημόσιες και επίσημες περιστάσεις. Όσο μεγαλύτερο κύρος και διάδοση έχει η πρότυπη αυτή γλώσσα, τόσο περισσότερο περιορίζει τη χρήση των άλλων γλωσσικών ποικιλιών.

Όπως, όμως, έχει επισημάνει ο Μ. Τριανταφυλλίδης «οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της γραφόμενης γλώσσας του και θα ήταν λάθος και ασυχώρετη στενοκεφαλιά, αν ήθελε κανείς να αποκλείσει από την κοινή γλώσσα καθεμιά όμορφη λέξη, έναν τύπο που εκφράζει κάτι ξεχωριστό, έναν ιδιωματισμό, μόνο και μόνο γιατί έτυχε να είναι διαλεκτικός. Όλες οι ξένες γλώσσες έχουν πλουτιστεί από τα ιδιώματα και πολλές φορές μάλιστα μεγάλοι λογοτέχνες συνειδητά εργάστηκαν γι' αυτόν τον σκοπό».

Η πρότυπη γλώσσα που περιέχει και διαλεκτικά στοιχεία έχει το **πλεονέκτημα** να εκφράζει με απόλυτη ακρίβεια οποιαδήποτε σκέψη σε οποιοδήποτε τόπο, χρόνο και γλωσσικό περιβάλλον. Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων, όπως η ποντιακή ή η διδασκαλία των «ειδικών γλωσσών», όπως είναι λόγου χάριν η «γλώσσα του ποδοσφαίρου», παρ' όλα αυτά, επειδή η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη διδασκαλία ορισμένες ιδιοματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί. Επίσης, καλό θα ήταν να γίνεται αναφορά στις διάφορες διαλέκτους της επίσημης γλώσσας, έτσι ώστε οι μαθητές να την κατανοούν καλύτερα και να είναι έτοιμοι να σταθούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον βρεθούν και να **επικοινωνήσουν αποτελεσματικά**.

Οι διαπιστώσεις αυτές φανερώνουν τη σημασία των ποικίλων διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα».

Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη σταματούν στη μνεία¹ κάποιων διαλεκτικών λέξεων, αλλά να εμβαθύνουν κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη δόμηση της επίσημης γλώσσας.

Τ. Μακρογιάννη, Αθ. Μιχάλης, Β. Καζούλη, από το διαδίκτυο. (2009) Διάλεκτοι και Εκπαίδευση. *Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ* (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πώς πρέπει, σύμφωνα με το κείμενο, να αντιμετωπίζονται οι γλωσσικές και κοινωνικές διάλεκτοι στην εκπαίδευση; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **γλώσσας, εκφράζει, σκοπό, πλεονέκτημα, επικοινωνήσουν αποτελεσματικά.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)

¹ μνεία: αναφορά

Α1. Σύμφωνα με το κείμενο, οι γλωσσικές και κοινωνικές δια-
κτοι θα πρέπει ν' αντιετώηθουν στην εκπαίδευση ως εφαι-
κὰ στοιχεία. Αρχικά, η γνώση των διαλεκτικών στοιχείων
δυσκολύνει την αρατε δειξιακή επικοινωνία με κείν
επικοινωνιακή περίετα. Επρόετα, συνείναι στην αρα-
αρή από κοινωνικά γλωσσικά στερεότυπα που οδύουν με κοιν-
νικές διακρίσεις. Παταγυκτική, εφαιτική αρατε διαλεκτικών
αείων εφάλλει στην όμνη τη επίετη γλώσσα.

Α2. Τη αρατεταί με κείν παρράρα του κείνου:

- Πρώτη παρράρα: Η εκπαίδευση απεέτωτη είερα
με τις γλωσσικές ηοικιές της επίετη
- Δεύτερη παρράρα: Οι γλωσσικές διαίετοι εφάλλουν
στον επίετο της παρράρα γλώσσα
σύμφωνα με τον Μ. Παταγυκτική.
- Τρίτη παρράρα: Αρατε επάετα ορίετων δια-
λεκτικών στοιχείων στην γλωσσική διαίετα.
- Τέταρτη παρράρα: Η εφαια ορίετων διαλεκτικών
στοιχείων στην επίετη κοινωνική στε-
ρεότυπη ή στην όμνη της επίετη

Β1. Η επίετη εκπαίδευση επάετα απεέτωτη με τις γλω-
σσικές ηοικιές της επίετη γλώσσα. Κείν διαλεκτικό στοι-
χείο εκφράζει την επίετη της επίετη γλώσσα, αρα
και το επίετη της επίετη. Οι επίετοι καταφέρναι
να επικοινωνήσουν αρατε δειξιακή με διαίετες επικοινωνια-
κές περίετα. Τέτα έχαν επίετη ότι η επίετη γλωσσική
ηοικιή έχει ως επίετη την επίετη επίετη της επίετη
νική, αρα ή την επίετη από κοινωνικά γλωσσικά στερεότυπα.

Β2. α. Τίτλος:

Συγγραφή βιβλικών ποικιλιών 5' βιβλική γαβέλα.

β. Ο συγκεκριμένος τίτλος είναι μεταφορικός/συνοπτικός.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο 1

Η αγγλική και οι άλλες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος αποτελεί ήδη πεδίο δραστηριότητας, αλλά και ανταγωνισμού των γλωσσών. Από την εποχή της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήρθε στην επιφάνεια και το πρόβλημα: πώς θα λειτουργήσει αποτελεσματικά ένας ενιαίος πολυπολιτισμικός οργανισμός, χωρίς να εμποδίζεται από τις γλωσσικές διαφορές. Με άλλα λόγια, πώς θα επιτευχθεί η επικοινωνία με παράλληλη διατήρηση της πολυφωνίας σε βαθμό που να επιτρέπει στον κάθε πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ασκεί το δικαίωμα χρήσης της μητρικής του γλώσσας;

Το πρόβλημα συνδέεται με ποικίλα θέματα οικονομικής ανάπτυξης, ευρωπαϊκής πολιτικής, αλλά και γεωπολιτικής. Το στοιχειοθετούν δύο κυρίως δεδομένα: το πρώτο είναι η **επικράτηση** της αγγλικής και το δεύτερο η ανάγκη διατήρησης όλων των γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν και δεν είναι του παρόντος να αναπτύξουμε τους λόγους που **συνηγορούν** υπέρ της πολυφωνίας, αναφέρουμε μόνον ότι κάθε λαός με τη γλώσσα του δημιουργεί τον πολιτισμό του. Αν κινδυνέψει η γλώσσα του, τίθεται θέμα ύπαρξης του λαού ως ιδιαίτερης οντότητας με όλα τα επακόλουθα στην ικανότητα συνεισφοράς του στο ευρωπαϊκό σύνολο.

Η κυριαρχία όμως της αγγλικής αποτελεί πραγματικότητα. Από το ένα μέρος χρησιμοποιείται ως πλεονέκτημα και όπλο για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ό,τι αφορά στον οικονομικο-πολιτικό ανταγωνισμό της σε επίπεδο παγκόσμιο. Από το άλλο μέρος όμως διαπιστώνεται ότι η εξάπλωση της αγγλικής γίνεται αναπόφευκτα σε βάρος όλων των άλλων γλωσσών της Ένωσης με ορατό τον κίνδυνο της μονογλωσσίας για την Ευρώπη και, συνεπώς, θα πρέπει να βρεθεί κάποια λύση που να εξισορροπεί τα συμφέροντα και τη λειτουργικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χ. Παπαρίζος. (2004). *Γλωσσική πολιτική και γλωσσική παιδεία*, 208-209. Αθήνα: Gutenberg, (διασκευή).

Κείμενο 2

[Θετικά σχόλια για την επιλογή χρήσης της ελληνικής γλώσσας]

Θετικά σχόλια για την επιλογή χρήσης της ελληνικής γλώσσας, κατά τη διάρκεια των επίσημων εγκαινίων έναρξης της ελληνικής Προεδρίας, δημοσιεύονται σε άρθρο του ιστολογίου *Τα παρασκήνια των Βρυξελλών* (Coulisses de Bruxelles).

Ο δημοσιογράφος σχολιάζει ότι η «θριαμβευτική και αλαζονική» αγγλοφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης δέχθηκε ένα «χτύπημα» στην Αθήνα. Εξηγεί ότι η ελληνική Προεδρία επέλεξε να εκφραστεί στα Ελληνικά, με ταυτόχρονη μετάφραση στα Αγγλικά και τα Γαλλικά, σε αντίθεση με άλλες Προεδρίες που δεν παρείχαν καμία διερμηνεία. «Ένα καλό παράδειγμα για όσους τεχνοκράτες νομίζουν ότι 500 εκατομμύρια Ευρωπαίοι έχουν για μητρική τους γλώσσα τα Αγγλικά», τονίζει ο δημοσιογράφος και διατυπώνει την άποψη ότι η επικράτηση της αγγλικής γλώσσας στις Βρυξέλλες δεν είναι τυχαία, παρόλο που υπάρχουν 23 επίσημες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τρεις γλώσσες εργασίας (Αγγλικά, Γαλλικά και Γερμανικά), ενώ τα Αγγλικά και τα Γαλλικά είναι οι δύο γλώσσες του κέντρου τύπου, επισημαίνει. Ευχαριστεί, λοιπόν, την Ελλάδα γι' αυτή την επιλογή.

Από την ιστοσελίδα της Εφ. *Η Καθημερινή*, 15.01.2014 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Σύμφωνα με το δεύτερο κείμενο, ο αρθρογράφος είναι υπέρ ή κατά της αποκλειστικής χρήσης της αγγλικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά μέρη της δεύτερης παραγράφου (Ο δημοσιογράφος σχολιάζει..... την επιλογή) του δεύτερου κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. α. Να γράψετε ένα συνώνυμο χρησιμοποιώντας καθεμιά από τις λέξεις με την έντονη γραφή, με βάση τη σημασία που αυτές έχουν στο πρώτο κείμενο: επικράτηση, συνηγορούν.

(μονάδες 4)

B1. β. Να δημιουργήσετε μία περίοδο 20-30 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις συνώνυμες λέξεις.

(μονάδες 6)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε ποιες από τις τρεις παρακάτω φράσεις/προτάσεις των κειμένων χρησιμοποιούνται με κυριολεκτική/δηλωτική και ποιες με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία:

1. «κάθε λαός με τη γλώσσα του δημιουργεί τον πολιτισμό του»
2. «η εξάπλωση της αγγλικής»
3. «ο δημοσιογράφος σχολιάζει»

(μονάδες 15)

Α1. Σύμφωνα με το δεύτερο κείμενο, ο αρρογραφάφος τάσσεται κατά της αποκλειστικής χρήσης της αγγλικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Απορρῶ/εως από την επιλογή χρήσης της Γαλλικής στα ηλίσσια ανάλογα της ελληνικής Προεδρίας, κίνηση την οποία επικροτεί, θεωρεί αλαφρονική ή λατρηωδίακή την αγγλοφιλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιστεύει ότι η επικράτηση της είναι εσκεπής, καθώς υπάρχουν 23 επίσημες γλώσσες και τρεις γλώσσες εργασίας (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά) με τις δύο πρώτες, ως γλώσσες του κέντρου τύπου.

Α2. Τα δομικά μέρη της δεύτερης γραφιστικής είναι τα εξής:
Θεματική περίοδος: "Ο διορισμός... Αθήνα..."
Σχόλια-Παρατηρήσεις: "Εξυμνεί... επισημαίνει..."
Κατακλείδα: "Ευχαριστούμε... επισημαίνει..."

Β1. α. συνώνυμα: επικράτηση = κυριαρχία
διαγορεύουν = υπερασπίζονται / υπερασφύουν

β. Η κυριαρχία της Αγγλικής στα ηλίσσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναδεικνύει το γεγονός ότι οι περισσότεροι υπάρχουν υπέρ της συγκεκριμένης επιλογής, ηδαιότατα όχι τυχαία, αλλά εσκεπώς.

Β2. 1. "κάθε ένας με τη γλώσσα του διαμορφώνει τον χαρακτήρα του..."
Χρήση μεταφορικής / συνυποδυαστικής ερμείας.
2. "η εφάρμοξη της αγγλικής": χρήση μεταφορικής, συνυποδυαστικής ερμείας.
3. "ο διορισμός σχολιάζει."
Χρήση κυριολεκτικής / διπλωματικής ερμείας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση]

Για τη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού είναι αναγκαία η διαφύλαξη της γλωσσικής πρωτοβουλίας του. Επίσης, απαραίτητη είναι και η εξασφάλιση πλούσιων ερεθισμάτων που να παρέχουν τη δυνατότητα στο παιδί να λειτουργεί ως παραγωγός λόγου, για να ικανοποιεί ανάγκες έκφρασης και επικοινωνίας. **Επομένως**, η γλωσσική καλλιέργεια πρέπει να επιδιώκεται μέσα από όλο το σχολικό πρόγραμμα και ο δάσκαλος οποιουδήποτε μαθήματος να είναι μαζί και δάσκαλος της γλώσσας.

Την πρώτη θέση στη γλωσσική παιδεία την έχει ο προφορικός λόγος και ακολουθεί ο γραπτός. Άλλωστε, αυτό συμβαίνει και στην καθημερινή ζωή. Είναι ανάγκη, λοιπόν, το σχολείο να καλλιεργεί και τα δύο αυτά είδη του λόγου με τις ιδιαιτερότητές τους, όπως είναι ανάγκη δάσκαλος και μαθητής να συνειδητοποιήσουν τις ποικιλίες και τα επίπεδα του επικοινωνιακού λόγου. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι μιλούμε με διαφορετικό τρόπο, σε διαφορετικό τόπο και χρόνο, με διαφορετικούς ανθρώπους, για διαφορετικά πράγματα. Όλα εξαρτώνται από το ποιος μιλάει σε ποιον, με ποιον σκοπό κ.λπ.

Επειδή η γλώσσα είναι κοινωνικό προϊόν και επικοινωνιακή ενέργεια και όχι ανάμνηση, ο τρόπος της γλωσσικής καλλιέργειας οφείλει να είναι ενεργητικός και όχι μνημονικός. Δεν πλουτίζεται το λεξιλόγιο του παιδιού με φράσεις που **αποστηθίζει**. Αντίθετα, πλουτίζεται με τον παραγόμενο λόγο της μητρικής γλώσσας. Γι' αυτό χρέος του δασκάλου είναι να μην υποχρεώνει το παιδί να απομνημονεύει λόγο. Χρέος του είναι να του διδάσκει να παράγει λόγο. Η επικοινωνία είναι το κοινωνικό πλαίσιο που παράγει τον λόγο.

Χ. Τσολάκης. (1995). Πορίσματα του 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. *Φιλολόγος*, 80, 85-91 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιος πρέπει, σύμφωνα με τον συγγραφέα, να είναι ο ρόλος του σχολείου όσον αφορά στη γλωσσική παιδεία των μαθητών; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2.α. Με ποιες διαρθρωτικές λέξεις επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους της πρώτης παραγράφου του κειμένου (Για τη γλωσσική.....της γλώσσας) του κειμένου;

(μονάδες 4)

A2.β. Τι δηλώνει καθεμιά από τις διαρθρωτικές λέξεις;

(μονάδες 6)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «Είναι ανάγκη [...] το σχολείο να καλλιεργεί και τα δύο αυτά είδη του λόγου (προφορικό και γραπτό λόγο)»

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω πρόταση, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)

B2.β. Να προσδιορίσετε αν ο τίτλος που δώσατε είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.

(μονάδες 5)

Α1. Σύμφωνα με το συγγραφέα, ο ρόλος του σχολείου αναφορικά με τη γλωσσική γαλδία των μαθητών θεωρείται εμφανής ή ημιεμφανής. Αρχικά, το σχολείο οφείλει να προωθηθεί στην καλλιέργεια του προφορικού ή του γραπτού λόγου τις ιδιαιτερότητές τους με κάθε επικοινωνιακό πλαίσιο. Επιπλέον, ο τρόπος της γλωσσικής καλλιέργειας επιβάλλεται να είναι ενεργητικός, μέσω της διδακτικής τεχνικών παραγωγής λόγου από το μαθητή ή όχι μεθόδους βασισμένες στην αμοιβαία. Συνεπώς και αυτόν τον τρόπο χρίεται ή η αμοιβαία επικοινωνία.

Α2. α. Οι διαφορετικές λήψεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η αμοιβαία επικοινωνία στην περίοδο της πρώτης παραγράφου του κειμένου είναι οι εξής: επίβλεψη, ερμηνεία, και.

β. επίβλεψη, και : δύνανται νοηματική σχέση συμπεριφοράς - ερμηνείας : δύνανται νοηματική σχέση συμπεριφοράς - προσώπων.

Β1. Είναι ανάγκη [...] το σχολείο να καλλιεργεί και τα δύο αυτά είδη του λόγου (προφορικό και γραπτό λόγο). Πράγματι, θεωρείται βασικό μέλημα του σχολείου, η γλωσσική γαλδία με την προφορική ή γραπτή της διάσταση. Κατά αυτόν τον τρόπο ο μαθητής αντιλαμβάνεται τις διαφοροποιήσεις ή τα επίπεδα του επικοινωνιακού λόγου, αλλά ή επιζητεί να εκφράζεται εύστοχα ή να επικοινωνεί αποτελεσματικά βάσει της επικοινωνιακής περίπτωσης. Συνεπώς η άρτια γλωσσική γαλδία εδράζεται στην ενεργή καλλιέργεια προφορικού ή γραπτού λόγου.

Β2. α. Τίτλος: Η σχέση της γλωσσικής γαλδίας στην πρώτο βόλτα ή δεύτερο βόλτα εκμάθησης.

β. Μεταφορικός / συνυποθετικός τίτλος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η Ελληνική και πάλι στο προσκήνιο

Η υποχώρηση των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, ιδίως της Ευρώπης, οφείλεται κατά κύριο λόγο στον εξοβελισμό¹ των ανθρωπιστικών γραμμάτων από το πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου (Γυμνασίου – Λυκείου). Από τον εξοβελισμό αυτόν ωφελούνται νέα γνωστικά αντικείμενα (η πληροφορική, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, οι βιολογικές επιστήμες, πολλές ξένες γλώσσες, διάφορες πρακτικές γνώσεις κ.ά.). Η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης, όπου διδασκόταν παλαιότερα, αποθάρρυνε τους νέους να ακολουθήσουν ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια εξαιτίας της έλλειψης επαγγελματικής απασχόλησης. Έτσι, υποχώρησαν σταδιακά και οι ελληνικές σπουδές από τα πανεπιστήμια, έκλεισαν και κλείνουν οι έδρες Ελληνικών, όταν αποχωρήσει ο καθηγητής που κατέχει την έδρα.

Γενικότερα, το κεφάλαιο της χώρας μας που λέγεται «ελληνική γλώσσα» δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε εντός και εκτός Ελλάδος. Μέσα στη χώρα μας ως αξία που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοοτροπία, την ίδια την ταυτότητά μας και, πάνω απ' όλα, με μια ποιότητα σκέψης που αναγκαστικά περνάει μέσα από τη γλώσσα. Και φυσικά, με μια ποιότητα παιδείας, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη γλώσσα. Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο, όχι με μεγαλοστομίες και αλαζονεία. Για παράδειγμα, δεν έχουμε καταδείξει τί προσφέρει η γνώση της Ελληνικής στους ομιλητές άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών για μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας απαιτητικών λέξεων της δικής τους γλώσσας, όταν αποτελούν δάνεια από την Ελληνική.

Οι χιλιάδες των δανείων που έχουν ληφθεί από την Ελληνική πρώτα και πάνω απ' όλα συνιστούν έννοιες εκφρασμένες με ελληνικές λέξεις. Και είναι με τέτοιες έννοιες που συγκροτούνται τα νοήματα, με τα οποία λειτουργεί η ανθρώπινη σκέψη. Μεγάλο μέρος του δυτικού ευρωπαϊκού στοχασμού έχει βασιστεί και εκφραστεί με τέτοιες έννοιες-λέξεις. Σε

¹ εξοβελισμός: αποβολή, απομάκρυνση, κατάργηση.

αυτό το σκεπτικό στηρίζεται άλλωστε η απόφαση του υπουργού Παιδείας της Αγγλίας να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στην ελληνική γλώσσα μαθητών των σχολείων της Μεγάλης Βρετανίας ήδη από το Δημοτικό. Η διαδικασία πρώιμης επαφής των μικρών μαθητών με απαιτητικές έννοιες-λέξεις, προφανώς από καταλλήλως επιλεγμένα ή συντεταγμένα κείμενα, αναμένεται να διευρύνει τη σκέψη τους και να ασκήσει βαθμηδόν² τη διανοητική τους ικανότητα σε συσχετισμό με έννοιες-λέξεις που υπάρχουν ήδη στη μητρική τους γλώσσα.

Γ. Μπαμπινιώτης, εφ. *Το Βήμα*, 30.12.2012 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τον συγγραφέα, δίνεται η δυνατότητα σε μαθητές των σχολείων της Μ. Βρετανίας να διδάσκονται ελληνικά από το Δημοτικό; (60-80 λέξεις)
(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Γενικότερα το κεφάλαιο.....την Ελληνική) του κειμένου;
(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων ενός άρθρου για την ελληνική γλώσσα, στην οποία θα χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις με την έντονη γραφή, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: πολιτισμό, ποιότητα σκέψης, προσφέρει, βαθύτερη κατανόηση, εκφραστεί.
(μονάδες 10)

² βαθμηδόν: σταδιακά

B2.(Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε ποιες από τις παρακάτω φράσεις/προτάσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με κυριολεκτική/δηλωτική και ποιες με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία:

1. «η υποχώρηση των ελληνικών σπουδών»
2. «όταν αποχωρήσει ο καθηγητής»
3. «η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης»
(μονάδες 15)

Α1. Σύμφωνα με το συγγραφέα, οι λαοί της Μ. Βρετανίας έχουν τη δυνατότητα να διδάσκονται ελληνικά από το Λύκειο. Η αφορά αυτή βασίζεται στο συλλογισμό ότι τα παιδιά μέσω αυτής της πρώτης προσέγγισης τους με αγγλιστικές έννοιες - ελληνικές λέξεις διευρύνουν τη σκέψη τους, αλλά και τη διαλογική τους ικανότητα συζητώντας ελληνικούς όρους - λέξεις με αντίστοιχες της μητρικής τους γλώσσας. Συνεπώς επιτυγχάνεται η βαθύτερη κατανόηση ή ερμείωση διευκύνοντας τους αγγλιστικών λέξεων που αργότερον δίνουν στη ελληνική, αλλά και διευρύνεται η γλωσσική γαλβία τους.

Α2. Τα δοκίμια στοιχεία της δεύτερης παραγράφου είναι τα εξής:
Θεματική περίοδος: "Επικότερα..... Ελλάδα".
Σχόλια-λεητοφάνες: "Μέσα στη χώρα μας..... Ελλάδα".
Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

Β1. Αναντιρροπία, η γλώσσα ως διαχρονική αξία εφαρμόζεται τον ελληνικό πολιτισμό. Επικότερα, αντικατοπτρίζει την ποιότητα εκπαίδευσης των ατόμων, η οποία εκφέρεται γλωσσικά στη γλωσσική τους γαλβία. Θεωρείται, παρόλ' αυτά, αδιαφορήσιμότητα η γλώσσα της Ελλάδας εντός ή εκτός Ελλάδας, καθώς προσφέρει βαθύτερη κατανόηση της γλωσσίας αγγλιστικών λέξεων (σε άλλες γλώσσες) που αργότερον δίνουν από την ελληνική και διευκύνουν κάθε λόγο να ευφρανθεί. Συνεπώς η ελληνική αξίζει πάντα το προσκήνιο.

Β2. 1. "η υποχρέωση των ελληνικών σχολών":
Χρήση μεταφορικής / συνηγορικής / λωτικής γλώσσας.
2. "όταν αλληλεπιδρά ο καθολικός":
Χρήση κυριολεκτικής / λωτικής γλώσσας.
3. "η κατανόηση της διδασκαλίας των ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης":
Χρήση κυριολεκτικής / λωτικής γλώσσας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η Ελληνική και πάλι στο προσκήνιο

Η υποχώρηση των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, ιδίως της Ευρώπης, οφείλεται κατά κύριο λόγο στον εξοβελισμό¹ των ανθρωπιστικών γραμμάτων από το πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου (Γυμνασίου – Λυκείου). Από τον εξοβελισμό αυτόν ωφελούνται νέα γνωστικά αντικείμενα (η πληροφορική, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, οι βιολογικές επιστήμες, πολλές ξένες γλώσσες, διάφορες πρακτικές γνώσεις κ.ά.). Η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης, όπου διδασκόταν παλαιότερα, αποθάρρυνε τους νέους να ακολουθήσουν ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια εξαιτίας της έλλειψης επαγγελματικής απασχόλησης. Έτσι, υποχώρησαν σταδιακά και οι ελληνικές σπουδές από τα πανεπιστήμια, έκλεισαν και κλείνουν οι έδρες Ελληνικών, όταν αποχωρήσει ο καθηγητής που κατέχει την έδρα.

Γενικότερα, το κεφάλαιο της χώρας μας που λέγεται «ελληνική γλώσσα» δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε εντός και εκτός Ελλάδος. Μέσα στη χώρα μας ως αξία που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοστορπία, την ίδια την ταυτότητά μας και, πάνω απ' όλα, με μια ποιότητα σκέψης που αναγκαστικά περνάει μέσα από τη γλώσσα. Και φυσικά, με μια ποιότητα παιδείας, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη γλώσσα. Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο, όχι με μεγαλοστομίες και αλαζονεία. Για παράδειγμα, δεν έχουμε καταδείξει τι προσφέρει η γνώση της Ελληνικής στους ομιλητές άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών για μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας απαιτητικών λέξεων της δικής τους γλώσσας, όταν αποτελούν δάνεια από την Ελληνική.

Οι χιλιάδες των δανείων που έχουν ληφθεί από την Ελληνική πρώτα και πάνω απ' όλα συνιστούν έννοιες εκφρασμένες με ελληνικές λέξεις. Και είναι με τέτοιες έννοιες που συγκροτούνται τα νοήματα, με τα οποία λειτουργεί η ανθρώπινη σκέψη. Μεγάλο μέρος του δυτικού ευρωπαϊκού στοχασμού έχει βασιστεί και εκφραστεί με τέτοιες έννοιες-λέξεις. Σε

¹ εξοβελισμός: αποβολή, απομάκρυνση, κατάργηση

αυτό το σκεπτικό στηρίζεται άλλωστε η απόφαση του υπουργού Παιδείας της Αγγλίας να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στην ελληνική γλώσσα μαθητών των σχολείων της Μεγάλης Βρετανίας ήδη από το Δημοτικό. Η διαδικασία πρώτης επαφής των μικρών μαθητών με απαιτητικές έννοιες-λέξεις, προφανώς από καταλλήλως επιλεγμένα ή συντεταγμένα κείμενα, αναμένεται να διευρύνει τη σκέψη τους και να ασκήσει βαθμηδόν² τη διανοητική τους ικανότητα σε συσχετισμό με έννοιες-λέξεις που υπάρχουν ήδη στη μητρική τους γλώσσα.

Γ. Μπαμπινιώτης, εφ. *Το Βήμα*, 30.12.2012 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια άποψη υποστηρίζεται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου (Γενικότερα, το κεφάλαιο.....Ελληνική) σχετικά με την ελληνική γλώσσα; (60-80 λέξεις)
(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της πρώτης παραγράφου (Η υποχώρηση..... την έδρα) του κειμένου;
(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «[Η γλώσσα] συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοοτροπία, την ίδια την ταυτότητά μας»

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω πρόταση, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

² βαθμηδόν: σταδιακά

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε ποιες από τις παρακάτω φράσεις/προτάσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με κυριολεκτική/δηλωτική και ποιες με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία:

1. «Έτσι υποχώρησαν σταδιακά κατ' επέκταση και οι ελληνικές σπουδές από τα πανεπιστήμια»
2. «Η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών»
3. «για μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας απαιτητικών λέξεων»

(μονάδες 15)

- Α1. Στη δεύτερη παραγραφο του κειμένου υποστηρίζεται ότι η ελληνική γλώσσα ως αιτιολογική ή διαχρονική αξία δεν υατέχει την αρμόδια διαγ εντός ή εκτός Ελλάδας. Αρχικά, στη χώρα μας ως αξία που εφαρμόζει τον πολιτικό, την ιστορία, την εθνική μας ταυτότητα, την προέγ τα έθνη ή γλώσσες υποτίθεται εφαρμόζονται. Συγχρόνως, η ελληνική δεν έχει προβληθεί ορθά ή ουσιαστικά εντός χώρας, ώστε να καταδεικνύεται η εγγεντική προέγ της στις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες που διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό με βάση αυτή την ελληνική.
- Α2. Τα δομικά στοιχεία της πρώτης παραγράφου είναι τα εξής:
 Θέματική περίοδος: "Η υποχώρηση..... εχθρού (βουλίου-βουλίου)."
 Σχόλια-λεητομέρειες: "Από τον εφελκυσμό..... αγαχόχρητη."
 Κατακρίδα : "Έτσι, υποχώρησαν..... έδρα..".
- Β1. "[Η γλώσσα] συνδέεται άμεσα με τον πολιτικό, την ιστορία, τη νοο-τροπία, την ίδια την ταυτότητα μας. Τράβηχτι η γλώσσα εφαρμόζει την αναγωγή γλώσσα ή ύλη και έχοντας θεματική αξία ανάμεσα στους πολιτικούς προσδιορισμούς. Αποτελεί μέρος της διαχρονικής γλώσσας ή της ιστορικής συνέχειας βουλίου στον αυτοπροσδιορισμό του ατό-μου, στην υπαλληλία, εθνική συνέγηση, στη διάγηση ή ανάδειξη της πολιτικής κληρονομιάς, της ιδιοσυμφορίας ή νοοτροπίας του λαού. Συνέγως η γλώσσα καθορίζει το αναγωγικό πνεύμα παρακοινοδιώ-ντας τις διακυβάνσεις ή τις ταλαντώσεις του.
- Β2. 1. "Έτσι υποχώρησαν βουλίου και έχοντας και οι ελληνικές ηγούδες από τα γανερύματα." : Χρήση μεταφορικής / συνυποδηλωτικής γλώσσας.
 2. "Η κατάρρευση της διδασκαλίας των ελληνικών : χρήση κυριολε-κτικής / δηλωτικής γλώσσας.

3. "για μια βαθύτερη κατανόηση της στατικής αεροδυναμικών δειξών:
πρώτης μορφολογικής / συνδυαστικής στατικής.

GROUP OPINION

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Πολιτισμός και γλώσσα]

Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα εργαλείο συνεννόησης ή ένα μέσο επικοινωνίας. Αποτελεί τον φορέα και τον εκφραστή ιδεών, αξιών και αντιλήψεων. Αυτό σημαίνει ότι η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας συνεπάγεται, ως έναν βαθμό, και την ταυτόχρονη κατανόηση και υιοθέτηση του αντίστοιχου πολιτισμού.

Πολιτισμός θεωρείται γενικά ένα σύνολο αντιλήψεων, ιδεών, αξιών, στάσεων, τρόπων σκέψης και δράσης που χαρακτηρίζουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή κάποια ανθρώπινη κοινότητα. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι άσχετα και ασύνδετα μεταξύ τους, αλλά αποτελούν ένα οργανωμένο σύνολο που διαθέτει συγκρότηση, συνοχή και ομοιογένεια και οι αρχές του διαμορφώνουν και επηρεάζουν ασυναίσθητα τη συμπεριφορά των μελών της κοινότητας. Η ύπαρξη του πολιτισμού αποτελεί μια αναγκαιότητα, γιατί αυτός είναι το μόνο μέσο με το οποίο ο άνθρωπος επιτυγχάνει να οργανώσει τα διάφορα δεδομένα του εξωτερικού κόσμου και να βάλει μια τάξη στο χάος των ερεθισμάτων και των φαινομένων με τα οποία έρχεται καθημερινά αντιμέτωπος.

Ο πολιτισμός είναι, λοιπόν, ένας τρόπος σύλληψης, οργάνωσης και ταξινόμησης της πραγματικότητας, ο οποίος ταιριάζει σε μια συγκεκριμένη ανθρώπινη κοινότητα. Όμως, ο τρόπος αυτός δεν είναι ούτε ο μοναδικός, ούτε κατ' ανάγκη και ο πιο αντικειμενικός, αφού αποτελεί μια πραγματικότητα που ισχύει για τα μέλη μίας μόνο συγκεκριμένης κοινότητας. Επειδή τα άτομα ταυτίζονται με το πολιτιστικό σύστημα μέσα στο οποίο έχουν ανατραφεί και διαμορφωθεί, θεωρούν πως οι δικές τους αντιλήψεις είναι οι πιο ορθές και αντικειμενικές. Κρίνοντας, δηλαδή, μέσα από το δικό τους πολιτιστικό μικροσύμπαν¹, δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι κάτι που είναι γι' αυτούς σωστό, ορθό ή αποδεκτό είναι δυνατόν να μην ισχύει στο πλαίσιο ενός άλλου πολιτισμού, ο οποίος λειτουργεί με διαφορετικές αρχές και αξίες.

¹ πολιτιστικό μικροσύμπαν: σύνολο αξιών, αντιλήψεων, αρχών, κανόνων κ.λπ. που ισχύουν σε έναν περιορισμένο γεωγραφικό ή κοινωνικό χώρο.

Αν τώρα σκεφθεί κανείς ότι η γλώσσα συμβαδίζει με τον πολιτισμό, αντιλαμβάνεται ότι το πολιτιστικό στοιχείο είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία εκμάθησης των ξένων γλωσσών. Έχοντας επίγνωση του δεδομένου αυτού, οι συγγραφείς των εγχειριδίων² διδασκαλίας των ξένων γλωσσών περιλαμβάνουν πολλές πληροφορίες που αναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, στην οικονομία, στην ιστορία, στη θρησκεία, στη λογοτεχνία, στους θεσμούς, στις αντιλήψεις, στον τρόπο ζωής, στα ήθη, τα έθιμα και τις αξίες της κοινότητας η οποία χρησιμοποιεί τη διδασκόμενη γλώσσα. Η παρουσία των πληροφοριών αυτών αποσκοπεί στο να ενημερώσει και να εξοικειώσει τον μαθητή με τις διάφορες όψεις και πλευρές του πολιτισμού της ξένης χώρας, ώστε να τον φέρει πιο κοντά στη νοοτροπία του λαού της και να τον κάνει όχι απλώς ανεκτικό αλλά, όσο το δυνατόν, πιο φιλικό προς αυτήν. Από όλα τα παραπάνω γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό πως η εκμάθηση μιας δεύτερης (ή ξένης) γλώσσας σημαίνει την ταυτόχρονη εξοικείωση με έναν άλλο πολιτισμό.

N. Μήτσης. (1998). *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας*, 70-72. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα του κείμενου, η σχέση γλώσσας και πολιτισμού; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τελευταίας παραγράφου (Αν τώρα... πολιτισμό) του κειμένου;

(μονάδες 10)

² εγχειρίδιο: διδακτικό βιβλίο

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθένα αντώνυμο των λέξεων του κειμένου με έντονη γραφή: *άσχετα, οργανωμένο, ομοιογένεια, επιτυγχάνει, αντικειμενικός.*

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. α. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)

B2. β. Να προσδιορίσετε αν ο τίτλος που δώσατε στο κείμενο είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.

(μονάδες 5)

Α1. Σύμφωνα με το συγγραφέα του κειμένου, εντοπίζεται εμφαντική σχέση μεταξύ ποιητικής και ζωής. Ειδικότερα, η ζωή εκτός από επικοινωνιακό μέσο, αποτελεί βασικό εκφραστή αντιλήψεων, ιδεών, αρχών και αξιών μιας κοινότητας. Αποκαλύπτει τον τρόπο βίωσης και πρακτικής, τις στάσεις του ατόμου απέναντι στα ερεθίσματα της πραγματικότητας αναφορικά με την οικονομία, τη θρησκεία, τα γράμματα, τις τέχνες, την ιστορία, τον τρόπο ζωής, τις ιδέες και τις αξίες που διαφοροποιούνται. Συνεπώς η ζωή αναδεικνύει τον ποιητικό δείκτη ενός λαού, μιας κοινότητας.

Α2. Τα δομικά στοιχεία της τελευταίας παραγράφου είναι τα εξής:
Θεματική περίοδος: " Αν τώρα διερωτάται..... ζωών." Ζωών.
Σχόλια-ληροφορίες: " Έχοντας επισημολογήσει..... αυτήν."
Κατακλείδα: " Από όλα τα παρατηρήνω..... ποιητικά".

Β1. - άσχετα $\neq$ σχετικά

Αναφέρεται σχετικά με το ζήτημα της ποιητικής διάσταδας της ζωής.

- οργανωμένο $\neq$ ανorganωτο.

Κάθε ανorganωτο κοινωνικό σύνολο οδηγείται στην εξαφάνιση.

- ομοιογένεια $\neq$ ανομοιογένεια

Η ανομοιογένεια των ποιητικών τους στοιχείων έφερε τις χώρες περισσότερο κοντά παρά τη διαφορετικότητά τους.

- επιτυχάνει $\neq$ αποτυγχάνει

Δεν αποτυγχάνει εύκολα λόγω της επιμονής του σε κάθε αξίωση.

- αντικειμενικός $\neq$ υποκειμενικός.

Υποκειμενικός υπήρξε ο σχολιαστής του κειμένου με την έκφραση μόνο της προοπτικής του δείκτη.

Β2. α. Τίτλος: Πρώτος μεταρρυθμιστικός νόμος

β. Ο τίτλος που δόθηκε, είναι μεταφορικός/γενικευτικός.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Πολιτισμός και γλώσσα]

Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα εργαλείο συνεννόησης ή ένα μέσο επικοινωνίας. Αποτελεί τον φορέα και τον εκφραστή ιδεών, αξιών και αντιλήψεων. Αυτό σημαίνει ότι η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας συνεπάγεται, ως έναν βαθμό, και την ταυτόχρονη κατανόηση και υιοθέτηση του αντίστοιχου πολιτισμού.

Πολιτισμός θεωρείται γενικά ένα σύνολο αντιλήψεων, ιδεών, αξιών, στάσεων, τρόπων σκέψης και δράσης που χαρακτηρίζουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή κάποια ανθρώπινη κοινότητα. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι άσχετα και ασύνδετα μεταξύ τους, αλλά αποτελούν ένα οργανωμένο σύνολο που διαθέτει συγκρότηση, συνοχή και ομοιογένεια και οι αρχές του διαμορφώνουν και επηρεάζουν ασυναίσθητα τη συμπεριφορά των μελών της κοινότητας. Η ύπαρξη του πολιτισμού αποτελεί μια αναγκαιότητα, γιατί αυτός είναι το μόνο μέσο με το οποίο ο άνθρωπος επιτυγχάνει να οργανώσει τα διάφορα δεδομένα του εξωτερικού κόσμου και να βάλει μια τάξη στο χάος των ερεθισμάτων και των φαινομένων με τα οποία έρχεται καθημερινά αντιμέτωπος.

Ο πολιτισμός είναι, λοιπόν, ένας τρόπος σύλληψης, οργάνωσης και ταξινόμησης της πραγματικότητας, ο οποίος ταιριάζει σε μια συγκεκριμένη ανθρώπινη κοινότητα. Όμως, ο τρόπος αυτός δεν είναι ούτε ο μοναδικός, ούτε κατ' ανάγκη και ο πιο αντικειμενικός, αφού αποτελεί μια πραγματικότητα που ισχύει για τα μέλη μίας μόνο συγκεκριμένης κοινότητας. Επειδή τα άτομα ταυτίζονται με το πολιτιστικό σύστημα μέσα στο οποίο έχουν ανατραφεί και διαμορφωθεί, θεωρούν πως οι δικές τους αντιλήψεις είναι οι πιο ορθές και αντικειμενικές. Κρίνοντας, δηλαδή, μέσα από το δικό τους πολιτιστικό μικροσύμπαν¹, δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι κάτι που είναι γι' αυτούς σωστό, ορθό ή αποδεκτό είναι δυνατόν να μην ισχύει στο πλαίσιο ενός άλλου πολιτισμού, ο οποίος λειτουργεί με διαφορετικές αρχές και αξίες.

¹ πολιτιστικό μικροσύμπαν: σύνολο αξιών, αντιλήψεων, αρχών, κανόνων κ.λπ. που ισχύουν σε έναν περιορισμένο γεωγραφικό ή κοινωνικό χώρο.

Αν τώρα σκεφθεί κανείς ότι η γλώσσα συμβαδίζει με τον πολιτισμό, αντιλαμβάνεται ότι το πολιτιστικό στοιχείο είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία εκμάθησης των ξένων γλωσσών. Έχοντας επίγνωση του δεδομένου αυτού, οι συγγραφείς των εγχειριδίων² διδασκαλίας των ξένων γλωσσών περιλαμβάνουν πολλές πληροφορίες που αναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, στην οικονομία, στην ιστορία, στη θρησκεία, στη λογοτεχνία, στους θεσμούς, στις αντιλήψεις, στον τρόπο ζωής, στα ήθη, τα έθιμα και τις αξίες της κοινότητας η οποία χρησιμοποιεί τη διδασκόμενη γλώσσα. Η παρουσία των πληροφοριών αυτών αποσκοπεί στο να ενημερώσει και να εξοικειώσει τον μαθητή με τις διάφορες όψεις και πλευρές του πολιτισμού της ξένης χώρας, ώστε να τον φέρει πιο κοντά στη νοοτροπία του λαού της και να τον κάνει όχι απλώς ανεκτικό αλλά, όσο το δυνατόν, πιο φιλικό προς αυτήν. Από όλα τα παραπάνω γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό πως η εκμάθηση μιας δεύτερης (ή ξένης) γλώσσας σημαίνει την ταυτόχρονη εξοικείωση με έναν άλλο πολιτισμό.

N. Μήτσης. (1998). *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας*, 70-72. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Βασιζόμενοι στο κείμενο, να χαρακτηρίσετε με Σωστό ή Λάθος τις ακόλουθες προτάσεις:

1. Η γλώσσα είναι απλώς ένα εργαλείο συνεννόησης και επικοινωνίας.
2. Πολιτισμός είναι το σύνολο των αντιλήψεων, [...] που χαρακτηρίζουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή κάποια ανθρώπινη κοινότητα.
3. Οι άνθρωποι έχουν την τάση να θεωρούν πως οι δικές τους αντιλήψεις είναι οι πιο ορθές και αντικειμενικές.
4. Οι συγγραφείς των εγχειριδίων διδασκαλίας των ξένων γλωσσών περιλαμβάνουν πληροφορίες μόνο για τη γραμματική και το συντακτικό της διδασκόμενης γλώσσας.

² εγχειρίδιο: διδακτικό βιβλίο

5. Η εκμάθηση μιας δεύτερης (ή ξένης) γλώσσας σημαίνει την ταυτόχρονη εξοικείωση με έναν άλλο πολιτισμό.

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

- A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στην τρίτη παράγραφο (Ο πολιτισμός ... αξίες) και στην τέταρτη παράγραφο (Αν τώρα... πολιτισμό) του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

- B1. Να συντάξετε μια παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω λέξεις/φράσεις του κειμένου με την έντονη γραφή: γλώσσα, επικοινωνίας, διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, τρόπο ζωής, εξοικείωση.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

- B2. Να επισημάνετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με κυριολεκτική/δηλωτική και ποιες με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία:

1. «Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα εργαλείο συνεννόησης».
2. «Η γλώσσα συμβαδίζει με τον πολιτισμό».
3. «Στα εγχειρίδια διδασκαλίας των ξένων γλωσσών περιλαμβάνονται πολλές πληροφορίες».

(μονάδες 15)

Α1. 1. Λάθος, 2. Σωστό, 3. Σωστό, 4. Λάθος, 5. Σωστό.

Α2. Η παλιόπιας τρίτης παραγράφου:

Ο ανδρώηνος τρόπος βίωσης βασίζεται δ' ένα συγκεκριμένο πολιτικό μικροβύβαν.

Η παλιόπιας τέταρτης παραγράφου:

Η εκφάνση νέων ήλων δύναται ταυτόχρονα εφοκείω, με άλλους πολιτικούς.

Β1. Η ήλωση δεν αποτελεί μόνο μέσο επικοινωνίας των ατόων, αλλά και εφάντικό εφείο αναφοράς του πολιτικού τους. Συγκεκριμένα εκφράζει τον τρόπο βίωσης, τον τρόπο ήως, τις ατιλίες και τις αρχές τους εχέτικα με την πραγματικότητα. Μάλιστα εφχειρίδια διδακτικές των νέων ήλων εμπεριέχουν πολλά πληροφοριακά στοιχεία που αφορούν τον πολιτικό της κοινότητας που ήρωιποιεί τη διδακτική ήλωση, προς εφοκείωση του ήωδτή με τον ήνο πολιτικό. Συνέπως, γίνεται αντιληπτή η πολιτιστική διάσταση της ήλωσης.

Β2. Προτάσεις κείνου:

1. ήως μεταφορικής / συνηθιστικής εφίσεως.
2. ήως μεταφορικής / συνηθιστικής εφίσεως.
3. ήως κυριολεκτικής / συνηθιστικής εφίσεως.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Τα παιδιά μελετούν, αλλά δεν κατανοούν

«Πολλές φορές διαβάζω και δεν καταλαβαίνω. Όταν τα κείμενα είναι αρχαία με νέα ελληνικά μαζί, μου φαίνονται πολύ περίεργα. Δυσκολεύομαι να καταλάβω, θέλει πολλή ανάλυση» απαντάει σε σχετική ερώτηση η Ελ., μαθήτρια της Γ' Λυκείου. Επίσης ο Β., μαθητής Γ' Λυκείου, δηλώνει: «Εκτός σχολείου, δεν μ' αρέσει να διαβάζω. Αν εξαιρέσω τα μαθήματα που μ' ενδιαφέρουν για τις Πανελλαδικές, χρειάζομαι συνήθως αρκετό χρόνο να κατανοήσω ένα κείμενο». Τέλος ο Στ., μαθητής Β' Λυκείου, αναφέρει: «Δυσκολεύομαι να γράψω. Δεν έχω ιδέες ή όταν έχω, δεν μπορώ να τις αναπτύξω. Έκθεση, πάω φροντιστήριο, μαθαίνω "πακέτα λέξεων", τα γράφω. Άλλα βιβλία, σχεδόν ποτέ. Μόνο Χάρυ Πότερ παλιότερα. Προτιμώ ταινίες».

Όταν τέθηκε το ερώτημα στους εκπαιδευτικούς, αν τα παιδιά καταλαβαίνουν όταν μελετούν, οι απαντήσεις ήταν κατηγορηματικά αρνητικές. «Όχι όχι!», θα πει χωρίς δεύτερη σκέψη η κ. Ε.Ρ., φιλόλογος και την άποψη αυτή συμμερίζονται πολλοί συνάδελφοί της με πολυετή εμπειρία. Τα παιδιά είναι αρνητικά μπροστά στο συνεχές κείμενο. Βαριούνται και φοβούνται. Η λεξιπενία είναι ιδιαίτερα αισθητή, ενώ πρόβλημα υπάρχει τόσο στην κατανόηση, όσο και στην ορθογραφία. Το επίπεδο εγγραμματισμού διαρκώς υποβαθμίζεται στην Ελλάδα. Βέβαια, αντίστοιχη περιγράφεται η κατάσταση και στα δημόσια σχολεία της Γαλλίας, όπου μάλιστα καταργήθηκε η συγγραφή δοκιμίου από μαθητές, επειδή αδυνατούσαν οι περισσότεροι να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις αυτού του είδους λόγου.

Οι ειδικοί αποδίδουν το πρόβλημα σε πολλούς παράγοντες. Αρχικά στο οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά δεν είναι μυημένα στη λογοτεχνία, καθώς το περιβάλλον τους δεν ευνοεί συνήθως τη φιλιαναγνωσία. «Ούτε εφημερίδα δεν διαβάζουν τα παιδιά μας, πράγμα που αποτυπώνεται και στο γράψιμό τους», αναφέρει μία μητέρα εφήβου. Οι εκπαιδευτικοί, παραδέχονται πως ευθύνονται κι αυτοί, καθώς αρκετές φορές «κατεβάζουν τον πήχη». Φυσικά, το πρόβλημα επιδεινώνεται¹ και από τον μεγάλο όγκο της διδακτέας ύλης, ο οποίος είναι αντιστρόφως ανάλογος με τον διαθέσιμο χρόνο. Επίσης διάφοροι

¹ επιδεινώνεται: χειροτερεύει

πειραματισμοί στην εκπαίδευση και η **απουσία** συνέχειας ευθύνονται για τη φθίνουσα πορεία του εγγραμματισμού. Ίσως όμως φταίει και η εικόνα, το διαδίκτυο, τα greeklish και γενικότερα οι νέοι τρόποι επικοινωνίας στους οποίους έχουν εθιστεί τα παιδιά μας. Έχοντας εξοικειωθεί με το επιφανειακό αδυνατούν να επεξεργαστούν ένα κείμενο και να αποκωδικοποιήσουν τα μηνύματά του.

«Η **ικανότητα** του μαθητή να διαβάζει, να κατανοεί και να συνθέτει κείμενα διαφορετικού είδους, η έννοια δηλαδή του εγγραμματισμού, στη σχολική κοινότητα δεν έχει κατακτηθεί από την πλειονότητα των παιδιών», επισημαίνουν αρκετοί καθηγητές Πανεπιστημίου. «Αυτό δεν είναι μόνο απόρροια του δύσκολου λεξιλογίου, αλλά και της εσωτερικής δομής και διάρθρωσης του κειμένου. Όσο **απομακρυνόμαστε** από τον αφηγηματικό λόγο και εισάγεται στα σχολικά εγχειρίδια ο επιστημονικός, έστω απλοποιημένος, τόσο δυσχεραίνει η προσπάθεια κατανόησης. Τα παιδιά μας δεν υστερούν σε νοημοσύνη. Ορισμένες φορές όμως καλούνται να διαχειριστούν «ύλη», που είναι δύσκολη για τον μέσο μαθητή, ενώ ο διαθέσιμος χρόνος αποτελεί πλέον αγαθό σε **ανεπάρκεια**», διατείνονται οι ειδικοί.

Επομένως, κρίνεται αναγκαίο να εστιάσουμε στην ικανότητα του παιδιού να κατανοεί τις ερωτήσεις, να δίνει απαντήσεις, αλλά και να διατυπώνει το ίδιο ερωτήσεις. Να επεξεργάζεται με αυτονομία τα δεδομένα του και να αντιλαμβάνεται τις μεταξύ τους σχέσεις.

Σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς οι ειδικοί επισημαίνουν ότι είναι απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωσή τους. Επίσης, είναι αναγκαίος ο σωστός προγραμματισμός. Επίσης, είναι αναγκαίος ο σωστός προγραμματισμός, με βάση τον οποίο θα υλοποιούνται οι καινοτομίες στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο των προκλήσεων της εποχής.

Ωστόσο, δε θα πρέπει να παραγνωρίσουμε και τον ρόλο των γονέων, οι οποίοι οφείλουν να υποστηρίζουν την προαγωγή της γνώσης. Με ποιους τρόπους; «Μιλώντας από την αρχή στο παιδί επεξηγηματικά, ερμηνευτικά και σχολιαστικά, όχι μόνο καθοδηγητικά. Εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία. Εκθέτοντάς το σε προσλαμβάνουσες, ανάλογες με την ηλικία του», συμπληρώνουν οι ειδικοί.

Β. Χρυσοστομίδου, από την ιστοσελίδα της εφ. *Η Καθημερινή*. 23.02.2013 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιες προσπάθειες πρέπει να γίνουν, σύμφωνα με το κείμενο, ώστε να κατακτηθεί ο «εγγραμματισμός» από τους μαθητές; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Οι ειδικοί αποδίδουν... τα μηνύματά του) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση χρησιμοποιώντας κάθε αντώνυμο των λέξεων του κειμένου με έντονη γραφή: **απουσία, ικανότητα, διαφορετικού, απομακρυνόμαστε, ανεπάρκεια.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Η έννοια του εγγραμματισμού δεν έχει κατακτηθεί από την πλειονότητα των παιδιών».

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της παθητικής σύνταξης από την αρθρογράφο.

(μονάδες 5)

2. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

(μονάδες 10)

Α1. Σύμφωνα με το κείμενο, ο "εγγραμματισμός" των μαθητών είναι εφικτός βάσει υπολοίπων βιολογικών προδιαθεσιών. Αρχικά, κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση του οικογενειακού περιβάλλοντος μέσω της καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας, αλλά και της στήριξης αναλυτικού λόγου. Παράλληλα, το σχολείο οφείλει να μειώσει τον ρυθμό διδασκίας ύλης, να αποδώσει αρμόζοντα βραβεία στον αφηγηματικό λόγο έναντι του εγχειρηματικού που υπερτερεί, στην καλλιέργεια κριτικής βέβαια των φα-
σιστικών και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Επομένως θεω-
ρείται αναγκαία η δραστηριοποίηση των παραπάνω φορέων.

Α2. Τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου είναι τα εξής:
Θεματική περίοδος: "Οι ειδικοί..... παράγοντες."
Σχόλια - λεηνομέριες: "Αρχικά στο οικογενειακό..... μινύεται
του.η.

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

Β1. - απουσία $\neq$ παρουσία
Η παρουσία αφηγηματικού λόγου στα σχολικά εγχειρίδια διευκολύνει
την κριτική καλλιέργεια των μαθητών
- ικανότητα $\neq$ αδυναμία
Εντοπίζεται βιολογική αδυναμία των μαθητών να επεξεργα-
στούν αφηγηματικά κείμενα.
- διαφορετικό $\neq$ όμοιο
Οικογένεια και σχολείο οφείλουν να ακολουθήσουν πρακτικές όμοιου
προσανατολισμού για τη βελτίωση του μαθητικού εγγραμματισμού.
- ασημακρυνόμενα $\neq$ βελκιδίνουμε
Όλοι οφείλουμε να βελκιδίνουμε στις πρακτικές αντιπετώγιες της
νεανικής ηλικίας.
- ανεπάρκεια $\neq$ επάρκεια
Η επάρκεια δραστηριοποίησης δεν αφήνει περιθώρια παραδείσεων.

B2.

" Η έννοια του εγγραμμαισμού δεν έχει κατακτήσει από την πλειονότητα των παιδιών".

1. Η αρθρογράφος επιλέγει ποιητική σύνταξη, στη συγκεκριμένη πρόταση επιδιώκοντας, να προσδώσει έμφαση στο αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου ("δεν έχει κατακτήσει η έννοια του εγγραμμαισμού").

2. Η πλειονότητα των παιδιών δεν έχει κατακτήσει την έννοια του εγγραμμαισμού.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η σημασία της γλώσσας]

Αν κάποιος αμφιβάλλει για τη **σημασία της γλώσσας** στη ζωή του, αρκεί να σκεφτεί για μια στιγμή πόσο απίστευτα περιορισμένος θα ήταν χωρίς τη γλώσσα. Οι **κοινωνικές αλληλεπιδράσεις** με φίλους και γνωστούς εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τη γλώσσα. Εξάλλου, οι άνθρωποι σήμερα γνωρίζουν πολύ περισσότερα πράγματα από τους ανθρώπους των προηγούμενων γενεών. Αυτό συμβαίνει γιατί η γλώσσα βοήθησε το μεγαλύτερο μέρος της γνώσης να περάσει από τη μια γενιά στην άλλη. Επομένως, το να γνωρίζει κανείς καλά τη γλώσσα είναι απολύτως απαραίτητο.

Τι είναι, όμως, η γλώσσα; Διατυπώθηκε ο ορισμός ότι η γλώσσα είναι «ένα συμβατικό σύστημα επικοινωνιακών ήχων και μερικές φορές (αν και όχι απαραίτητα) γραπτών συμβόλων». Σ' αυτόν τον ορισμό η κρίσιμη λέξη είναι το επίθετο «επικοινωνιακών», επειδή η **πρωταρχική λειτουργία της γλώσσας** είναι η επικοινωνία. Βέβαια, με τη γλώσσα επιτελούνται και άλλες λειτουργίες. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να σκεφτόμαστε, να καταγράφουμε πληροφορίες, να συνειδητοποιούμε και να εκφράζουμε συναισθήματα, να εκφράζουμε την ταυτόσή μας με μια ομάδα κ.λπ.

Αναμφίβολα, η γλώσσα είναι ένα εντυπωσιακό επίτευγμα¹ των ανθρώπων. Υπάρχουν όμως άλλα είδη που κάνουν χρήση της γλώσσας; Ίσως κάποιος έδινε καταφατική απάντηση σκεπτόμενος για παράδειγμα τους παπαγάλους που λένε μερικές λέξεις. Ωστόσο, οι παπαγάλοι, ακόμα και αν προσπαθούν να επικοινωνήσουν, δεν χρησιμοποιούν γλώσσα με την πλήρη σημασία της έννοιας, επειδή δε ακολουθούν κανόνες ούτε δείχνουν την ευελιξία στη χρήση της γλώσσας που δείχνουν οι άνθρωποι.

Στην καθημερινή μας ζωή οι περισσότεροι από εμάς κάνουμε εκτεταμένη χρήση τεσσάρων βασικών γλωσσικών δεξιοτήτων. Αυτές είναι οι ακόλουθες: ακούμε την ομιλία, διαβάζουμε, μιλάμε και γράφουμε. Είναι ίσως φυσικό να υποθέσουμε πως οι τέσσερις κεντρικές γλωσσικές δεξιότητες κάθε ανθρώπου μπορούν να είναι συνολικά ισχυρές ή αδύναμες. Αυτό το συμπέρασμα μπορεί συχνά, αλλά όχι πάντα, να είναι σωστό σε σχέση με την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας. Όμως, ακόμη και στη μητρική τους γλώσσα, πολλοί άνθρωποι καλλιεργούν μία μόνο γλωσσική δεξιότητα, επειδή έχει ιδιαίτερη σχέση με τα ενδιαφέροντά τους ή τη σταδιοδρομία τους. Για

¹ επίτευγμα: επιτυχία, κατόρθωμα

παράδειγμα, οι συγγραφείς και οι επιμελητές κειμένων πρέπει να έχουν υψηλά αναπτυγμένες δεξιότητες γραφής, οι ηθοποιοί, πολιτικοί και δικηγόροι χρειάζονται αναπτυγμένες δεξιότητες στην ομιλία. Τέλος, οι διαφορές στις τέσσερις βασικές γλωσσικές δεξιότητες είναι συνήθως πιο εμφανείς, όταν εστιάζουμε στην απόκτηση μιας δεύτερης γλώσσας.

M.W. Eysenck. (2010). *Βασικές Αρχές Γνωστικής Ψυχολογίας*. (Μετάφραση Μ. Κουλεντιανού), 309-310. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει ο συγγραφέας την άποψή του για τη σημασία της γλώσσας στη ζωή του ανθρώπου; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2.α. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην πρώτη παράγραφο και τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου;

(μονάδες 5)

A2.β. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στη δεύτερη και την τρίτη παράγραφο του κειμένου;

(μονάδες 5)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις με την έντονη γραφή, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **σημασία της γλώσσας, κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, λειτουργία της γλώσσας, ενδιαφέροντα, δεξιότητες.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. α. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο όρους του ειδικού λεξιλογίου.

(μονάδες 10)

B2. β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 2901

A1. Ο συγγραφέας τονίζει τη σημασία της γλώσσας στη ζωή κάθε ανθρώπου, καθώς θεωρεί πως χωρίς αυτήν θα έμενε απομονωμένος, χωρίς πολλές κοινωνικές επαφές. Υπογραμμίζει ότι η επικοινωνία μπορεί να είναι η βασική λειτουργία της γλώσσας, αλλά χάρη σ' αυτήν ο άνθρωπος καταφέρνει επίσης να επιτελέσει μια σειρά από άλλες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα, την σκέψη, την έκφραση συναισθημάτων, την καταγραφή πληροφοριών κ.τ.λ. Τέλος, ο συγγραφέας επισημαίνει ότι οι άνθρωποι για να ανταποκριθούν στα ενδιαφέροντά τους και στην επαγγελματική τους πορεία χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό τις βασικές γλωσσικές δεξιότητες.

A2.α Η συνοχή επιτυγχάνεται με τη χρήση της ερώτησης : «Τι είναι, όμως, η γλώσσα;», με την επανάληψη της λέξης «γλώσσα». Με αυτό το μεταβατικό / συνδετικό ερώτημα, επαναλαμβάνεται η βασική έννοια της προηγούμενης παραγράφου, δηλαδή η λέξη γλώσσα. Επίσης, και με τη διαρθρωτική λέξη «όμως» που δείχνει αντίθεση-εναντίωση.

A2.β. Η συνοχή επιτυγχάνεται με τις λέξεις : «αναμφίβολα» που δείχνει επιβεβαίωση, καθώς λειτουργεί σαν αποδοχή των προαναφερθέντων, και την επανάληψη της λέξης «γλώσσα».

B1. Στη προσπάθειά μας να κατανοήσουμε τη σημασία της γλώσσας θα πρέπει να αναλογιστούμε τον ρόλο που διαδραμάτισε - και διαδραματίζει - στη διαμόρφωση των κοινωνιών. Η ιστορία ολόκληρη του ανθρωπίνου γένους θα ήταν πολύ φτωχότερη και σίγουρα πολύ διαφορετική χωρίς τη καταλυτική επίδραση της λειτουργίας της γλώσσας. Τα κοινά ενδιαφέροντα αποκαλύπτονται και λειτουργούν ως σημεία αναφοράς για τους ανθρώπους. Οι δεξιότητες των χειριστών του λόγου τους δίνουν τη δυνατότητα να διακριθούν ανάμεσα στο πλήθος και να πετύχουν ευκολότερα τους στόχους τους. Την ίδια στιγμή, σε συλλογικό επίπεδο, αλληπάλληλες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις δίνουν νέα πνοή στη γλώσσα και στην επικοινωνία.

B2.α. «συμβατικό σύστημα επικοινωνιακών ήχων»

«γλωσσικές δεξιότητες»

B2.β.

Πρόκειται για επιστημονικό κείμενο και συνεπώς ο συγγραφέας απευθυνόμενος σε ειδικό κοινό χρησιμοποιεί επιστημονικό λόγο. Πιο συγκεκριμένα, ο πρώτος όρος χρησιμοποιείται σε μια προσπάθεια ορισμού/ προσέγγισης της έννοιας της γλώσσας, ενώ ο δεύτερος προκειμένου να οριοθετήσει τη χρήση της γλώσσας στην καθημερινότητα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο 1

Η αγγλική και οι άλλες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Από την εποχή της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήρθε στην επιφάνεια και το ζήτημα της αποτελεσματικής λειτουργίας αυτού του ενιαίου πολυπολιτισμικού οργανισμού, χωρίς να εμποδίζεται από τις γλωσσικές διαφορές. Με άλλα λόγια, το ερώτημα ήταν: πώς θα επιτευχθεί η επικοινωνία με παράλληλη διατήρηση της πολυφωνίας σε βαθμό που να επιτρέπει στον κάθε πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ασκεί το δικαίωμα χρήσης της μητρικής του γλώσσας; Το συγκεκριμένο ερώτημα παραμένει ανοιχτό, επειδή ο ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος αποτελεί πεδίο δραστηριότητας αλλά και ανταγωνισμού των γλωσσών.

Το πρόβλημα συνδέεται με ποικίλα θέματα οικονομικής ανάπτυξης, ευρωπαϊκής πολιτικής, αλλά και γεωπολιτικής. Το στοιχειοθετούν δύο κυρίως δεδομένα. Το πρώτο είναι η επικράτηση της αγγλικής και το δεύτερο η ανάγκη διατήρησης όλων των γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν και υπάρχουν πολλοί λόγοι που συνηγορούν υπέρ της πολυφωνίας, αναφέρουμε μόνο ότι κάθε λαός με τη γλώσσα του δημιουργεί τον πολιτισμό του. Αν κινδυνέψει η γλώσσα του, τίθεται θέμα ύπαρξης του λαού ως ιδιαίτερης οντότητας με όλα τα επακόλουθα στην ικανότητα συνεισφοράς του στο ευρωπαϊκό σύνολο.

Η κυριαρχία, όμως, της αγγλικής αποτελεί πραγματικότητα. Από τη μια χρησιμοποιείται ως πλεονέκτημα και όπλο για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ό,τι αφορά στον οικονομικο-πολιτικό ανταγωνισμό της σε παγκόσμιο επίπεδο. Από την άλλη μεριά, ωστόσο, διαπιστώνεται ότι η εξάπλωση της αγγλικής γίνεται αναπόφευκτα σε βάρος όλων των άλλων γλωσσών της Ένωσης με ορατό τον κίνδυνο της μονογλωσσίας για την Ευρώπη. Συνεπώς, θα πρέπει να βρεθεί κάποια λύση που να εξισορροπεί τα συμφέροντα και τη λειτουργικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χ. Παπαρίζος. (2004). *Γλωσσική πολιτική και γλωσσική παιδεία*, 208-209. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

Κείμενο 2

[Γλωσσική επικοινωνία των Ευρωπαίων]

Η γλωσσική επικοινωνία των Ευρωπαίων αποτελεί σίγουρα ένα πρόβλημα, το οποίο απαιτεί λύσεις. Από την άλλη πλευρά, η ευρωπαϊκή γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ανυπολόγιστης αξίας πολιτιστικό πλούτο, άξιο διατήρησης και καλλιέργειας. Επομένως, το να έχει κάθε Ευρωπαίος τη δυνατότητα να επικοινωνεί γνωρίζοντας και χρησιμοποιώντας δύο τουλάχιστον γλώσσες, πέραν της μητρικής του, είναι ένας στόχος πολύ σημαντικός αλλά και πολύ φιλόδοξος.

Βέβαια, για να είναι αποτελεσματική η διδασκαλία και η γνώση τριών γλωσσών, πρέπει να ενταχθεί στο γενικότερο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής και πολυπολιτισμικής προσέγγισης της παιδείας. Με τον τρόπο αυτόν θα υπηρετηθεί αποτελεσματικά η ανάγκη διδασκαλίας τριών γλωσσών, αλλά και θα ενισχυθεί η διδασκαλία των ευρωπαϊκών γλωσσών στα παιδιά των Ευρωπαίων που διαμένουν σε χώρες διαφορετικές από αυτήν της καταγωγής τους. Τέλος, σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών που να καθιστούν την όλη διαδικασία πιο ελκυστική στα παιδιά, αλλά και πιο προσιτή σε όλους.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αριθμ. C 295/31 – 295/32.
7.10.96 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιες λύσεις προτείνονται στο δεύτερο κείμενο σχετικά με τη γλωσσική επικοινωνία των Ευρωπαίων πολιτών; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Η κυριαρχία... Ένωσης) του πρώτου κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «Θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών που να καθιστούν την όλη διαδικασία πιο ελκυστική στα παιδιά».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Ο τίτλος του πρώτου κειμένου είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός;

(μονάδες 5)

B2.β. Να δώσετε έναν δικό σας σύντομο μεταφορικό/συνυποδηλωτικό τίτλο στο πρώτο κείμενο.

(μονάδες 10)

ΘΕΜΑ 3993

A.1 Σύμφωνα με το κείμενο η γλωσσική επικοινωνία των Ευρωπαίων αποτελεί ένα πρόβλημα, που απαιτεί λύσεις. Αναμφισβήτητα, η ευρωπαϊκή γλωσσική πολυμορφία είναι ανυπολόγιστης αξίας πολιτιστικός πλούτος που πρέπει να διατηρηθεί και να καλλιεργηθεί. Συνεπώς για να διατηρηθεί ο πλούτος αυτός και να επιτευχθεί ταυτόχρονα η καλύτερη δυνατή γλωσσική επικοινωνία, προτείνεται η διδασκαλία και η γνώση τριών γλωσσών στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής - πολυπολιτισμικής παιδείας και η ταυτόχρονη αναζήτηση τρόπων εκμάθησης ξένων γλωσσών, που θα καθιστούν τη διαδικασία πιο ελκυστική.

A.2 Θεματική περίοδος: «Η κυριαρχία ... πραγματικότητα».

Λεπτομέρειες: «Από τη μια ... για την Ευρώπη».

Κατακλείδα: «Συνεπώς, ... Ευρωπαϊκής Ένωσης».

B.1 Θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών που να καθιστούν την όλη διαδικασία πιο ελκυστική στα παιδιά. Απαραίτητη λοιπόν κρίνεται η υλικοτεχνική υποδομή με τη δημιουργία εργαστηρίου γλωσσών. Επιπλέον οι χρήσιμες καινοτόμες τεχνικές καθώς και η εφαρμογή νέων τεχνολογιών μπορεί να βοηθήσει δημιουργικά την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Τέλος η προώθηση των βιβλίων μέσω των σχολικών δανειστικών βιβλιοθηκών αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο σ' αυτή την κατεύθυνση.

B.2 α. Ο τίτλος του κειμένου είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός.

B.2 β. Τα γλωσσικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. / Η πολυγλωσσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Γλώσσα, στάσεις και συμπεριφορές του εφήβου]

Ο έφηβος αισθάνεται αποκλεισμένος, γιατί δεν μπορεί να «μεταφράσει» με λέξεις τα έντονα συναισθήματά του και τις υπερβολικές αλλαγές που αισθάνεται να συμβαίνουν καθημερινά στη ζωή του. Γι' αυτό πολλοί έφηβοι δεν διστάζουν να τροποποιήσουν την ομιλία τους, να βρίσουν και να εκδηλώνουν συμπεριφορές οι οποίες δεν δείχνουν σεβασμό, ενώ οι ίδιοι επιζητούν τον σεβασμό. Η «παραμόρφωση» της γλωσσικής δομής αντανακλά τις δικές τους εσωτερικές αναστατώσεις, αλλά και την «επιθετική» πολλές φορές διάθεσή τους να ανατρέψουν τα δεδομένα και να επιβάλουν τη δική τους προσωπική «κοσμοαντίληψη» και «κοσμοθεωρία».

Οι νεωτερισμοί, οι παραθορές, οι μετατροπές, οι παραλλαγές, οι προσθαφαιρέσεις λέξεων δεν έχουν να κάνουν με τη γλωσσική πενία ή με την έλλειψη ικανότητας για μάθηση, αλλά κυρίως με τις εφηβικές ανησυχίες, με την ανάγκη των εφήβων για **επιβεβαίωση**, για διαφοροποίηση από τους άλλους και με την άρνησή τους να δεχτούν κάτι ήδη «μασημένο». Γενικά, η γλώσσα των εφήβων εκφράζει τις αντιφάσεις τους, τα κενά τους, τις αμφιταλαντεύσεις τους, τις αναζητήσεις τους, την ανάγκη αλλαγής και ανανέωσης, την επαναδόμηση του ψυχισμού τους καθώς και της ταυτότητάς τους.

Επίσης, ποικίλες είναι οι στάσεις και οι συμπεριφορές που παρατηρούμε κατά τη διάρκεια της εφηβείας. Έτσι, ο έφηβος άλλοτε επιθυμεί να μείνει μόνος, κι άλλοτε επιζητά επίμονα τη συντροφιά, άλλοτε αποστρέφεται την εργασία κι άλλοτε ρίχνεται με τα μούτρα σ' αυτή, αισθάνεται αμηχανία για το σώμα του αλλά και προσπαθεί να αναδείξει την ομορφιά του. Ακόμη, σε κάποιες περιπτώσεις εκδηλώνει νευρικότητα και ανησυχία, ενώ σε άλλες κατακλύζεται από ανία και είναι ιδιαίτερα ευσυγκίνητος. Άλλα **χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας** είναι η έλλειψη αυτοπεποίθησης, η ονειροπόληση, το ψέμα, αλλά και η αντιδραστική, μερικές φορές εχθρική στάση, όχι μόνο προς τους ενήλικες, αλλά και προς το άλλο φύλο. Τέλος, η τάση του εφήβου να αμφισβητεί, συχνά με τρόπο άγονο κι επιθετικό, συντελεί στο να θεωρείται από το **κοινωνικό περιβάλλον** επαναστάτης ή ταραξίας.

Θ. Γιοβαζολιάς κ.α. (2011). *Συνεργασία εκπαιδευτικών – οικογένειας*, 29-30.
Αθήνα: ΥΠΑΒΜΘ., Γ. Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. ΙΔΕΚΕ (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Βασιζόμενοι στο κείμενο, να χαρακτηρίσετε με **Σωστό** ή **Λάθος** τις ακόλουθες προτάσεις:

1. Πολλοί έφηβοι δεν διστάζουν να τροποποιήσουν την ομιλία τους.
2. Οι περισσότεροι έφηβοι αποφεύγουν να βρίξουν και δείχνουν πάντοτε σεβασμό.
3. Οι παραφθορές και οι παραλλαγές λέξεων από μέρους των εφήβων σχετίζονται με τη γλωσσική πενία.
4. Οι στάσεις και οι συμπεριφορές των εφήβων είναι ποικίλες.
5. Οι έφηβοι σε ελάχιστες περιπτώσεις εκδηλώνουν νευρικότητα και ανησυχία.

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Με ποιες διαρθρωτικές λέξεις επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των περιόδων της τρίτης παραγράφου (Επίσης...ταραξίας) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση με καθεμιά από τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **συμπεριφορές, δείχνουν, επιβεβαίωση, χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας, κοινωνικό περιβάλλον.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Στις παρακάτω προτάσεις να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες μεταφορικές/συνυποδηλωτικές λέξεις με κυριολεκτικές/δηλωτικές λέξεις ή ισοδύναμες φράσεις:

1. Ο έφηβος δεν μπορεί να μεταφράσει με λέξεις τα έντονα συναισθήματά του.
2. Η άρνησή [των εφήβων] να δεχτούν κάτι ήδη μασημένο.
3. Η «παραμόρφωση» της γλωσσικής δομής αντανάκλα τις δικές τους εσωτερικές αναστατώσεις.

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ 4066

A.1 1. σωστό, 2. λάθος, 3. λάθος, 4. σωστό, 5. λάθος.

A.2 Επίσης, έτσι, ακόμη, άλλα, τέλος

B.1 Οι συμπεριφορές των εφήβων χρήζουν προσοχής.

Όλα δείχνουν πως έχει κλειστεί στον εαυτό του.

Η ανάγκη για επιβεβαίωση είναι έντονη στου εφήβους.

Ένα από τα χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας είναι η εναλλαγή της διάθεσης.

Το κοινωνικό περιβάλλον μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην τόνωση της αυτοπεποίθησης του νέου.

B.2 1. εκφράσει, 2. παρωχημένο, 3. αποδεικνύει

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η επίδραση της τεχνολογίας στη γλωσσική ποικιλότητα]

Ένας χώρος με ιδιαίτερη επίδραση στο θέμα της γλωσσικής διαφοροποίησης και της διερεύνησης της γλωσσικής ποικιλότητας είναι ο χώρος της τεχνολογίας. Σε όλη τη διάρκεια της γλωσσικής ιστορίας, η παραγωγή ενός τεχνολογικού προϊόντος ασκούσε μικρή ή μεγάλη επίδραση, ανάλογα με τη σπουδαιότητα που αυτό είχε, στη γλωσσική διαφοροποίηση. Όμως, η μεγάλη επανάσταση στη γλώσσα πραγματοποιήθηκε με την εφεύρεση της τυπογραφίας, η οποία έδωσε νέες διαστάσεις και δυνατότητες στη γλώσσα, στη γραπτή της κυρίως μορφή. Επίσης, διεύρυνε τη γλωσσική ποικιλία με τα ποικίλα «εργαλεία» του γραπτού λόγου, επειδή με την τυπογραφία δόθηκε η δυνατότητα να παραχθούν βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και διαφορετικοί τύποι κειμένων, όπως αφίσες, διαφημίσεις, επιγραφές. Με τον ίδιο τρόπο η εφεύρεση του τηλεφώνου επηρέασε κυρίως τον προφορικό λόγο, ενώ στη συνέχεια και ο τηλεγράφος πρόσθεσε καινούριους τρόπους έκφρασης στον γραπτό λόγο.

Η επίδραση της τυπογραφίας στη γραπτή γλώσσα υπήρξε κάτι ανάλογο με την επίδραση που άσκησε το ραδιόφωνο στον προφορικό λόγο. Στο θέμα της γλωσσικής ποικιλομορφίας το ραδιόφωνο έδωσε τη δυνατότητα να ακουστεί η «άλλη φωνή», η γλωσσική μορφή που διαφοροποιείται από την επίσημη γλώσσα. Ακόμη, δημιούργησε και πολλές νέες κειμενικές ποικιλίες, όπως το δελτίο ειδήσεων, η ζωντανή ραδιοφωνική μετάδοση γεγονότων, ο σχολιασμός αθλητικών ή πολιτικών γεγονότων κ.λπ. Την κατάσταση αυτή εμπλούτισε ο κινηματογράφος και ακόμα περισσότερο η τηλεόραση, καθώς δημιουργήθηκαν νέες κινηματογραφικές και τηλεοπτικές κειμενικές ποικιλίες και δόθηκαν δυνατότητες γραπτής έκφρασης με τον γλωσσικό σχολιασμό της εικόνας.

Στη συνέχεια, ο επόμενος μεγάλος σταθμός είναι το **κινητό τηλέφωνο**, το οποίο συνδυάζει τις **γλωσσικές δυνατότητες** του κλασικού τηλεφώνου με αυτές της τηλεοπτικής εικόνας. Θέτει, όμως, κάποιους σημαντικούς περιορισμούς λόγω του πολύ μικρού μεγέθους της οθόνης του, όπως το **όριο των χαρακτήρων** για κάθε μήνυμα. Έτσι δημιουργήθηκαν νέες γλωσσικές συμβάσεις, όπως οι **συντομογραφίες** και οι νέες λέξεις ή φράσεις που αποτελούνται από συνδυασμό γραμμάτων και αριθμών (π.χ. τπτ = «τίποτα») για την οικονομικότερη και ταχύτερη **ανταλλαγή μηνυμάτων** και πληροφοριών.

Επιπλέον, το διαδίκτυο, εκμεταλλευόμενο τις τεράστιες τεχνολογικές δυνατότητες αλλά και λειτουργώντας κάτω από τους περιορισμούς, οι οποίοι σχετίζονται με το ηλεκτρονικό υλικό και τις εφαρμογές, έφερε το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, καθώς και τη σύγχρονη και ασύγχρονη διαδικτυακή επικοινωνία. Επιπρόσθετα έδωσε την ευκαιρία να δημιουργηθούν πολλοί καινούργιοι τύποι διαδικτυακών κειμένων, γεγονός που τροφοδοτεί τη γλώσσα με πρωτόγνωρα δείγματα γλωσσικής ποικιλίας. Και ενώ θα περίμενε κανείς να λειτουργεί το διαδίκτυο ομογενοποιητικά¹ λόγω της παγκόσμιας επικράτησης και της κυριαρχίας της αγγλικής γλώσσας, φαίνεται να συμβαίνει το αντίθετο: διευκολύνει και ενθαρρύνει την ανάδειξη της διαφορετικότητας στη γλωσσική επικοινωνία. Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι το διαδίκτυο έχει επηρεάσει και θα επηρεάσει μελλοντικά ακόμη περισσότερο τη γλώσσα ξεπερνώντας οποιαδήποτε άλλη τεχνολογική εφεύρεση του παρελθόντος.

Κ. Ντίνας. (2013). Η Γλωσσική ποικιλότητα στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού Γραμματισμού. Στο: Τσιτσανούδη Μ. (Επιμ.), *Η Νέα Ελληνική Γλώσσα στη σύγχρονη (πρωτο)σχολική εκπαίδευση: Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές*, 280-282. Αθήνα: Gutenberg. (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια ήταν, σύμφωνα με το κείμενο, τα αποτελέσματα της εφεύρεσης του ραδιοφώνου όσον αφορά στη γλωσσική ποικιλομορφία; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στην τρίτη παράγραφο (Στη συνέχεια... πληροφοριών) και την τέταρτη παράγραφο (Επιπλέον... παρελθόντος) του κειμένου.

(μονάδες 10)

¹ ομογενοποιητικά: με τρόπο που να εξαλείφει τις διαφορές και να επιφέρει την ομοιομορφία

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με την έντονη γραφή: **κινητό τηλέφωνο, γλωσσικές δυνατότητες, όριο, συντομογραφίες, ανταλλαγή μηνυμάτων.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. α. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο όρους του ειδικού λεξιλογίου.

(μονάδες 10)

B2. β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 5535

A1. Το ραδιόφωνο σύμφωνα με το κείμενο επηρέασε τον προφορικό λόγο και διαμόρφωσε τη γλωσσική ποικιλομορφία. Επιπλέον διαμόρφωσε μια γλώσσα διαφορετική από την επίσημη και δημιούργησε νέες γλωσσικές ποικιλίες. Επίσης, δημιουργήθηκαν νέα είδη κειμένων και εμπλουτίστηκε η γλωσσική ποικιλία με το δελτίο ειδήσεων, τη ζωντανή ραδιοφωνική μετάδοση γεγονότων, το σχολιασμό αθλητικών ή πολιτικών γεγονότων κ.λπ. Διαπιστώνεται, επομένως, η επίδραση ενός τεχνολογικού προϊόντος στη γλωσσική διαφοροποίηση.

A2 3^η §: Ο ρόλος του κινητού τηλεφώνου στη γλωσσική ποικιλότητα

4^η §: Διαδίκτυο και γλώσσα

B1. Όταν εμφανίστηκε το **κινητό τηλέφωνο**, έφερε επανάσταση στο χώρο της επικοινωνίας. Οι **γλωσσικές δυνατότητες** που προσέφερε στα άτομα, κυρίως στους νέους, ήταν διαφορετικές από το κλασικό τηλέφωνο. Τα νεαρά άτομα επιλέγουν την ανταλλαγή μηνυμάτων καθημερινά για να εξασφαλίσουν το χρόνο και το χώρο. Ωστόσο, για κάθε γραπτό μήνυμα υπάρχει **όριο** χαρακτήρων γι' αυτό και οι νέοι έχουν εφεύρει νέους εκφραστικούς τύπους και **συντομογραφίες**.

B.2 α. γλωσσική ποικιλότητα, κειμενικές ποικιλίες

B.2 β. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ειδικό λεξιλόγιο για προσδώσει κύρος και επιστημονικότητα στο λόγο του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η γλώσσα μας σήμερα...]

Η ελληνική γλώσσα με τον λεξιλογικό πλούτο και με την εκφραστική δύναμή της δημιούργησε αξιόλογα μνημεία λόγου και πολιτισμού. Παράλληλα, πρόσφερε σε όλες τις γλώσσες του κόσμου βασικούς όρους για την επιστήμη, για την τέχνη και τον φιλοσοφικό στοχασμό. Στην πορεία του χρόνου, βέβαια, και η ελληνική γλώσσα δανείστηκε δημιουργικά λέξεις από άλλες γλώσσες χωρίς να χάσει τη γνησιότητά της.

Οι κοινωνικές συνθήκες και τα μέσα επικοινωνίας είναι, όμως, σήμερα διαφορετικά από άλλοτε. Στην εποχή μας η επαφή μεταξύ των λαών είναι πολύ εύκολη. Η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει όλη την υφήλιο μια γειτονιά. Με το διαδίκτυο, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο ενημερωνόμαστε πολύ γρήγορα για ό,τι συμβαίνει σε κάθε σημείο της γης. Παράλληλα, η διαφήμιση, το εμπόριο και ο οικονομικός ανταγωνισμός οδηγούν τους ανθρώπους στο κυνήγι του κέρδους. Αυτή η νέα κατάσταση δεν έχει μόνο θετικά στοιχεία. Για τη γλώσσα ιδίως των μικρών πληθυσμιακά λαών αποτελεί δοκιμασία και μεγάλο κίνδυνο.

Ο κίνδυνος αυτός συνίσταται στο ότι οι συνθήκες της σημερινής ζωής, και ιδιαίτερα το εμπορικό πνεύμα, επηρεάζουν αρνητικά την **αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας μας**. Η τάση για ευκολία, η κυριαρχία όρων της τεχνολογίας και του διαδικτύου, τα **διαφημιστικά κόλπα** και η έγχρωμη εικόνα ωθούν τον άνθρωπο στον μιμητισμό, στην αντιγραφή ξένων προτύπων και γλωσσικών στοιχείων.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο Νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική του γλώσσα. Δεχτήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων που συνδέονται με τη χρήση του υπολογιστή, τον οποίο εντάξαμε στο λεξιλόγιό μας ως computer. Επίσης εκατοντάδες λέξεις που συνδέονται με το φαγητό, όπως φαστ φουντ, σπαγγέτι, χάμπουργκερ, τοστ, ή το ντύσιμο, όπως τζιν, μίνι και άλλες, εντάχθηκαν στο λεξιλόγιο μας. Ακόμα, πλήθος πινακίδων ελληνικών καταστημάτων και εμπορικών κέντρων φέρουν ξενόγλωσσες επιγραφές. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι κατασκευάσαμε λέξεις που δείχνουν ότι χάσαμε το γλωσσικό αισθητήριό μας, όπως σουβλακερί, γυράδικο, φαστφουντάδικο κ.ά.

Για ποιους λόγους όμως δανειζόμαστε λέξεις από άλλες γλώσσες; Πολλοί θα απαντήσουν ότι ως λαός έχουμε την ανάγκη να συμβαδίζουμε με την εποχή μας, να μην θεωρηθούμε **οπισθοδρομικοί**, για αυτό και χρησιμοποιούμε επιδεικτικά το

λεξιλόγιο άλλων γλωσσών. Η τάση μας για μοντερνισμό (να μία ακόμη λέξη ξενικής προέλευσης) και η ξενομανία μας οδηγούν στο να χρησιμοποιούμε ξένες λέξεις και εκφράσεις, ενώ έχουμε τις αντίστοιχες ελληνικές. Πολλοί επαγγελματίες, επίσης, και έμποροι τουριστικών ειδών πιστεύουν ότι το αγοραστικό κοινό, βλέποντας ξενόγλωσσες επιγραφές, εντυπωσιάζεται και προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους.

Όλα αυτά σημαίνουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Ωστόσο, δεν είναι ανάγκη να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, γιατί η επαφή με άλλους πολιτισμούς είναι ευλογία. Πρέπει κυρίως να αποκτήσουμε πιο στέρεη γλωσσική παιδεία. Να επιδιώκουμε, δηλαδή, να σπουδάζουμε συστηματικά την προφορική και τη γραπτή μητρική μας γλώσσα. Έτσι, θα έχουμε τη δυνατότητα να μην αποδεχόμαστε εύκολα ξένους όρους παραμερίζοντας ελληνικές λέξεις ικανές να αποδώσουν τις σύγχρονες επικοινωνιακές και τεχνολογικές περιστάσεις.

Τελειώνοντας, μπορούμε να επισημάνουμε ότι είναι ανάγκη να εργαστούμε για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών με τρόπο που δεν θα μειώνει τη γλωσσική μας αντίσταση. Αυτό θα επιτευχθεί, αν όλοι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην παιδεία, όπως είναι για παράδειγμα η οικογένεια, το σχολείο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σέβονται τη μητρική γλώσσα και παρέχουν στους νέους πρότυπα προφορικού και γραπτού λόγου αντιπροσωπευτικά της αξίας της.

Γ. Σπανός (1993). Η ξενομανία του Νεοέλληνα και η Γλώσσα μας. Στο: *Ζωντανές Μνήμες*, 75-77. Αθήνα: Γεν. Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιοι είναι, σύμφωνα με το κείμενο, οι λόγοι για τους οποίους δανειζόμαστε λέξεις από άλλες γλώσσες; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος (Το αποτέλεσμα....φαστφουντάδικο κ.ά.) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία παράγραφο (50-60 λέξεις), στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω φράσεις/λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή: **αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας, διαφημιστικά κόλπα, οπισθοδρομικοί, ξένους όρους, μητρική γλώσσα.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. α. Να δώσετε έναν μεταφορικό/συνυποδηλωτικό τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)

B2.β. Να επισημάνετε τη διαφορά του νέου μεταφορικού/συνυποδηλωτικού τίτλου σε σχέση με τον υπάρχοντα κυριολεκτικό/δηλωτικό.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 5537

A.1 Η γλώσσα μας διαθέτει εκατοντάδες λέξεις, οι οποίες είναι δάνεια από άλλες γλώσσες, όπως π.χ. φαστ φουντ, χάμπουργκερ, τζιν κ.α. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, αυτό παρατηρείται γιατί υπάρχει ξеноμανία και τάση για μοντερνισμό. Έντονα κυριαρχεί η τάση να συμβαδίζουμε με την εποχή μας και να μην θεωρούμαστε οπισθοδρομικοί. Έτσι οδηγούμαστε στη χρήση ξένων λέξεων και εκφράσεων, ενώ υπάρχουν οι αντίστοιχες ελληνικές, επιδεικνύοντας συχνά τη γνώση του ξένου λεξιλογίου. Αποτέλεσμα αυτών, όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας, είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα του Νεοέλληνα για τη μητρική γλώσσα.

A.2 Η 4η παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με τη μέθοδο των παραδειγμάτων. Η θεματική πρόταση (Το αποτέλεσμα...γλώσσα) χρήζει επεξήγησης και στις λεπτομέρειες τίθενται παραδείγματα που την διευκρινίζουν. Μάλιστα, η φράση για παράδειγμα είναι ενδεικτική. Παρατίθενται λοιπόν παραδείγματα λέξεων που συνδέονται με τη χρήση της τεχνολογίας και τις ξενόφερτες επιγραφές.

B.1 Οι σύγχρονοι Έλληνες, κάτω από την επίδραση του διαδικτύου και της τεχνολογίας γενικά, έχουν μεγάλο πρόβλημα στην **αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας** καθώς οι **ξένοι όροι** κατακλύζουν το λεξιλόγιό μας. Η επαφή με άλλους λαούς, οι συνθήκες της σύγχρονης κοινωνίας, τα μέσα ενημέρωσης, η κυριαρχία του διαδικτύου, τα **διαφημιστικά κόλπα**, η τάση για μοντερνισμό αλλά και η ιδέα να μην θεωρηθούμε **οπισθοδρομικοί** ως λαός είναι λόγοι για τους οποίους δανειζόμαστε λέξεις από άλλες γλώσσες. Ωστόσο, ελλοχεύει ο κίνδυνος να αλλοιωθεί το γλωσσικό αίσθημα, γι' αυτό συνίσταται ο σεβασμός της **μητρικής γλώσσας** και η κατάλληλη παιδεία.

B.2 α. «Οι επιθέσεις εναντίον της μητρικής γλώσσας»

B.2 β. Ο νέος μεταφορικός συνυποδηλωτικός τίτλος σε σύγκριση με τον κυριολεκτικό προσδίδει γλαφυρότητα και διαθέτει υποκειμενικό ύφος. Επιπλέον το μήνυμα είναι συναισθηματικά φορτισμένο κι έχει συνειρμική σημασία ενώ ο υπάρχον κυριολεκτικός τίτλος θέλει μόνο να πληροφορήσει.

Κείμενο 1

Οι γλώσσες αλλάζουν

Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη σκέψη, για να διαπιστώσει κανείς ότι οι φυσικές γλώσσες αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου, όπως όλες οι πτυχές του φυσικού κόσμου και της ζωής του ανθρώπου. Ενδεχομένως είναι δύσκολο να παρατηρήσουμε τη γλωσσική αλλαγή σε καθημερινό επίπεδο. Όχι γιατί το φαινόμενο αυτό δεν υφίσταται, αλλά γιατί συμβαίνει αργά και σταδιακά. Οι γλωσσικές αλλαγές γίνονται διαδοχικά. Για παράδειγμα, οι αλλαγές στην προφορά και στα συντακτικά σχήματα αρχίζουν να γίνονται αντιληπτές από τη μια γενιά στην άλλη.

Το ότι όλες οι φυσικές γλώσσες αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου, και μάλιστα με παρόμοιους τρόπους είναι γεγονός καθολικό. Το ίδιο γενικευμένη όμως είναι και η αντίδραση των φυσικών ομιλητών απέναντι στην αναπόφευκτη αυτή πραγματικότητα. Ας παρακολουθήσουμε τον τρόπο με τον οποίο περιγράφει τις αντιδράσεις αυτές ο Labov: «Όποτε η γλώσσα γίνεται αντικείμενο συζήτησης, συναντούμε μια γενικευμένη αρνητική αντίδραση απέναντι σε οποιαδήποτε αλλαγή έχει γίνει αντιληπτή, είτε στο επίπεδο προφοράς, είτε στο επίπεδο της γραμματικής. Οι κοινότητες διαφέρουν μεταξύ τους μόνο σε σχέση με τον βαθμό “στιγματισμού” των νεότερων γλωσσικών τύπων, δεν συνάντησα όμως μέχρι στιγμής κανέναν που να έχει υποδεχτεί τις αλλαγές αυτές με ενθουσιασμό. Ορισμένοι πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας καλωσορίζουν τα νέα είδη μουσικής και χορού, τις νέες ηλεκτρονικές συσκευές και τους υπολογιστές. Μα ποτέ κανένας δεν ακούστηκε να λέει: “Είναι υπέροχος ο τρόπος με τον οποίο οι νέοι μιλούν σήμερα. Είναι πολύ καλύτερα από τον τρόπο που μιλούσαμε εμείς, όταν ήμουν παιδί”».

Φυσικά, θα ήταν λάθος να θεωρηθεί ότι οι γλώσσες αλλάζουν μαζικά ή εξ ολοκλήρου. Εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο, τότε η βασική τους αποστολή, η επικοινωνία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί. Ωστόσο αξίζει να αναρωτηθούμε γιατί η πεποίθηση ότι η γλώσσα από γενιά σε γενιά φθείρεται είναι πολύ πιο διαδεδομένη από την άποψη ότι προοδεύει.

Ε. Καραντζόλα & Α. Φλιάτουρας. (2004). *Γλωσσική αλλαγή*, 15-20. Αθήνα: Νήσος (διασκευή).

Κείμενο 2

[Η γλώσσα των νέων]

Οι νέοι έχουν την τάση να διαφοροποιούνται με το ντύσιμο, την αισθητική του σώματος, τη συμπεριφορά και τη γλώσσα. Η λεγόμενη γλώσσα των νέων αποτελεί κώδικα εξατομικευτικό της ομάδας ηλικίας, γλωσσική παραλλαγή που διαφοροποιεί τους χρήστες της κατασκευάζοντας συγχρόνως τη συνοχή της ομάδας. Οι αποκλίσεις της γλώσσας των νέων, οι νεολογισμοί και οι γραμματικές παραβιάσεις εκφράζουν τις αλλαγές στα πρότυπα συμπεριφοράς, τις ιδέες, τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας. Με τους νεολογισμούς, τις ιδιωματικές εκφράσεις και λέξεις, οι νέοι μεταδίδουν μηνύματα διάκρισης από τις παλιότερες γενιές, εκφράζουν αμφισβήτηση αρχών και αξιών.

Η χρήση της γλώσσας από τους νέους ενοχλεί, επειδή ακριβώς μεταδίδει έμμεσα αλλά ισχυρά τέτοια νοήματα αμφισβήτησης. Και είναι συνηθισμένη παρανόηση να κρίνεται σαν «λαθεμένη», «φτωχή» ή «κακής ποιότητας». Την άρνηση των αξιών, την παραβίαση των απαγορεύσεων, την επιθετικότητα, και την καταστροφή της «καθώς πρέπει» ομιλίας συχνά οι τυχαίοι ακροατές, κι όχι συνήθως οι συνομιλητές δέκτες, την ακούνε σαν γλωσσική καταστροφή, ενώ είναι γλωσσική δημιουργικότητα.

Α. Φραγκουδάκη. (1987). *Γλώσσα και ιδεολογία*, 72-73. Αθήνα: Οδυσσέας (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι, σύμφωνα με τα κείμενα, τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων και ποια η αντίδραση των μεγαλύτερων απέναντι σε αυτά; (60 – 80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο του δεύτερου κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «Θα ήταν λάθος να θεωρηθεί ότι οι γλώσσες αλλάζουν μαζικά ή εξ ολοκλήρου».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο, να δημιουργήσετε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο δεύτερο κείμενο.

(μονάδες 10)

B2.β. Να προσδιορίσετε αν ο τίτλος που δώσατε είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 5550

A1. Η γλώσσα των νέων τους διαφοροποιεί από τις άλλες ηλικιακές ομάδες. Η διαφορετική χρήση της γλώσσας και οι νεολογισμοί εκφράζουν τις διαφορετικές αξίες, ιδέες και πρότυπα των νέων καθώς και τη διάκριση τους από τις παλαιότερες γενιές. Οι μεγαλύτεροι, όμως, δεν αντιμετωπίζουν θετικά τις αλλαγές που γίνονται στη γλώσσα από τους νέους. Σύμφωνα με το Labov , υπάρχει αρνητική αντίδραση απέναντι σε οποιαδήποτε αλλαγή. Οι περισσότεροι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας αντιδρούν και δεν υποδέχονται με ευκολία τους νέους γλωσσικούς τύπους, γιατί θεωρούν πως η γλώσσα φθείρεται και υφίσταται καταστροφή.

A2. 1^η §: «Τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων»

2^η §: «Η αρνητική αντίδραση των μεγαλύτερων απέναντι στη γλώσσα των νέων»

B1. Θα ήταν λάθος να θεωρηθεί ότι οι γλώσσες αλλάζουν μαζικά ή εξ ολοκλήρου. Απλώς η γλώσσα χρησιμοποιείται σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας με διαφορετικό τρόπο από συγκεκριμένες ομάδες. Έτσι, οι νέοι διαμορφώνουν έναν δικό τους γλωσσικό κώδικα, που χαρακτηρίζει την ηλικιακή τους ομάδα. Παρ' όλα αυτά, δεν αλλάζουν εξ ολοκλήρου, δεν καταστρέφονται. Έτσι λοιπόν είναι ανάγκη να συνειδητοποιούν οι μεγαλύτεροι ότι οι γλώσσες προοδεύουν και να μην απορρίπτουν καθετί καινούριο.

B.2 α. «Γλώσσα των νέων: πρόοδος ή καταστροφή;»

B.2 β. Ο παραπάνω τίτλος είναι μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Ευρωπαϊκή Ένωση και Νεοελληνική γλώσσα

Η Νεοελληνική γλώσσα, όπως έχει διαμορφωθεί στις μέρες μας, αποτελεί τον ζωντανό φορέα του ελληνικού πολιτισμού και απηχεί όλα τα στάδια και τις φάσεις μιας ιστορικής-πολιτιστικής διαδικασίας που συνεχίζεται αδιάκοπα εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια.

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις αυτές, η Ελληνική γλώσσα, παρότι δεν ανήκει στην ομάδα των «περισσότερο ομιλούμενων γλωσσών» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαθέτει ωστόσο μια ιδιαίτερη φυσιογνωμία και μια μοναδική ιστορική και πολιτισμική διάσταση που την καθιστούν άξια μεγάλης προσοχής. Είναι ο μόνος ζωντανός ευρωπαϊκός κώδικας που εκφράζει με πληρότητα και αποδίδει άμεσα τη λεγόμενη «ελληνική αντίληψη», δηλαδή την ιδιαίτερη στάση του πνεύματος απέναντι στα όντα, όπως αυτή διαμορφώθηκε στον ελληνικό χώρο. Κι ακόμα, η Νεοελληνική γλώσσα αποπνέει αυτό το ιδιαίτερο ύφος και ήθος ζωής, αυτή την «ανθρωποκεντρική διάθεση» που έχει τις πηγές της τόσο στην κλασική αρχαιότητα, όσο και στις μετέπειτα σημαντικές ιστορικές περιόδους του Ελληνισμού.

Εάν αποτελεί επιδίωξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αναζητήσει, μέσα από την ποικιλία και τη διαφορετικότητα, ορισμένες «σταθερές» οι οποίες θα αποτελέσουν τους συνδετικούς ιστούς και θα συμβάλουν στη δημιουργία ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας, αυτές δεν μπορεί να είναι παρά οι κλασικές αξίες της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας πάνω στις οποίες θεμελιώθηκε ο σύγχρονος ευρωπαϊκός πολιτισμός.

Υπό το πρίσμα αυτό, η Νεοελληνική γλώσσα που συνδέεται άμεσα με την αρχαία Ελληνική, αποτελεί τη σύγχρονη εκδοχή αυτού του κλασικού ιδεώδους και, επομένως, η άμεση διείσδυση, μέσω της γλώσσας του, στον νεοελληνικό πολιτισμό, θα σήμαινε για τους Ευρωπαίους «αναβίωση» των αξιών που έθρεψαν την Ευρώπη και αποτέλεσαν τις βάσεις του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Αρα, η Νεοελληνική γλώσσα, ως φορέας των θεμελιωδών ευρωπαϊκών αξιών, αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση και, εάν τύχει της ανάλογης προσοχής, είναι δυνατόν να συμβάλει αποφασιστικά στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνείδησης και συνεπώς στη δημιουργία ενιαίας και ισχυρής ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Είναι ανάγκη, λοιπόν, να γίνει **κατανοητό** ότι αυτός ο πλούτος, αυτή η ανεξάντλητη παρακαταθήκη¹ που **διαθέτει** η ελληνική γλώσσα, καθώς επίσης η ζωντάνια και η δύναμη προσαρμογής της μπορούν να **δώσουν** «λύση» σε πολλά προβλήματα του σύγχρονου Ευρωπαίου και να ανοίξουν διάπλατα τους ορίζοντές του για ένα καλύτερο μέλλον.

Ν. Μήτσης. (1998). *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας*, σελ. 331-333. Αθήνα: Gutenberg. (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Για ποιους λόγους προτείνει ο συγγραφέας να αξιοποιηθεί περισσότερο η Νεοελληνική γλώσσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Σύμφωνα...Ελληνισμού) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1.α. Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση για καθεμιά από τις λέξεις με την **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **καθιστούν, επιδίωξη, κατανοητό, διαθέτει, δώσουν.**

(μονάδες 5)

B1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση με καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις ή ισοδύναμες φράσεις

(μονάδες 5)

¹παρακαταθήκη: πολύτιμη κληρονομιά.

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας.

(μονάδες 10)

B2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους στο κείμενο.

(μονάδες 5)

Α1. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, είναι ανάγκη να αξιοποιηθεί περισσότερο η Νεοελληνική γλώσσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, στα ηλαιοειδή της διαφορετικότητας μόνο η Ελληνική συνιστά το συνεκτικό ευρωπαϊκό κώδικα που εκφράζει δεξμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες, το κλασικό ιδεώδες, τον ανθρωποκεντρισμό, αξίες που σηματοδοτούν το δέλεο του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού. Καταληκτικά η συνταγία, ο ηλαιοειδής κ' η μοναδική ιστορική και πολιτισμική διάσταση της Ελληνικής επιδρούν ηλαιοειδή γλωσσικά προβλήματα.

Α2. Η δομή της δεύτερης παραγράφου είναι η εξής:

Θεματική περίοδος: " Σύμφωνα... .. ηλαιοειδής".

Σχόλια - Λειτουργίες: " Είναι ο μόνος... .. Ελληνισμός".

Κατακλείδα : Δεν υπάρχει.

Β. α. κοιδοιτούν = αναδεικνύουν

επιδύωξη = σκοπός

καταστροφή = αντίληψη

διαδέχεται = φέρει

δώσουν = προσκομίζουν

β. Ο ηλαιοειδής, η συνταγία κ' η ιστορική - πολιτισμική της διάσταση αναδεικνύουν την τεράστια γλωσσία της Ελληνικής.

- Επιτακτικός σκοπός της ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρείται η αναβίωση συνδετικών ιστοριών στα ηλαιοειδή της.

- Κοιδοιούται αντίληψη ηλαιοειδών το βλαιοειδές ηλαιοειδής της.

- Η Ελληνική φέρει μοναδικό ηρώτο και φωταίνια.
- Επιδείχεται ότι να προσκομίζουν θέσεις ηρώτο... επιλέγει του ηρώτο.

Β2. α. Παραδείγματα μεταφορικής / συνυποδυωτικής χρώτος της φλώτος:

- "... ο μόνος φωταίνος ευρωπαϊκός κώδικας. ... "
- "... η ελληνική φλώτα αποτελεί αυτό το ιδιαίτερο έφος και γέος φωτός. ... "

Β2. β. Η χρώς μεταφορικής / συνυποδυωτικής φλώτος προσέχει αμερότητα, έφχει φωταίνια στα συγκεκριμένα γέμια, ενώ τα κόμια καιότανται ηρώτο και εύγητα για τον αναφώση.

ΘΕΜΑ 6548

A1. Σύμφωνα με το συγγραφέα του κειμένου, η νεοελληνική γλώσσα είναι ωφέλιμο να αξιοποιηθεί περισσότερο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να αποτελέσει συνδετικό κρίκο μεταξύ των κρατών και να συμβάλει στη δημιουργία ενιαίας πολιτισμικής ταυτότητας. Η άμεση σύνδεση με την αρχαία ελληνική αναδεικνύει το κλασικό ιδεώδες που θα αποτελέσει τις του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού. Τονίζει χαρακτηριστικά πως η νεοελληνική γλώσσα είναι δυνατόν να συμβάλει στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνείδησης αλλά και στην επίλυση πολλών προβλημάτων.

A.2 Θεματική περίοδος: «Σύμφωνα με τις ... μεγάλης προσοχής».

Λεπτομέρειες: «Είναι ο μόνος ζωντανός ... του Ελληνισμού».

Κατακλείδα: δεν υπάρχει

B.1 α. καθιστούν: κάνουν, επιδίωξη: στόχος, κατανοητό: σαφές, κατανοητό διαθέτει: κατέχει, δώσουν: προσφέρουν

B.1 β. Η ελληνική γλώσσα διαθέτει γνωρίσματα που την κάνουν πηγή αξιών και ιδανικών για την Ευρώπη.

Στόχος της κυβέρνησης είναι η μείωση της ανεργίας.

Πρέπει να καταστεί σαφές/ κατανοητό ότι η πολυγλωσσία διαφυλάσσει την πολιτιστική ποικιλομορφία.

Κατέχει αξιόλογη περιουσία στον τόπο καταγωγής του, η οποία παραμένει αναξιοποίητη.

Η οικογένεια προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια, ώστε το παιδί να αναπτύξει υγιή προσωπικότητα.

B.2 α. «...ζωντανός κώδικας...» «...έθρεψαν την Ευρώπη...»

B.2 β. Η χρήση συνυποδηλωτικής γλώσσας στο κείμενο προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα, το καθιστά πιο εύληπτο στον αναγνώστη και τον επηρεάζει συναισθηματικά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η σημασία της Παγκόσμιας Ημέρα Μητρικής Γλώσσας

Ο εορτασμός της Ημέρας μητρικής γλώσσας έχει διττό¹ νόημα. Από τη μια, υπογραμμίζει τον σεβασμό που οφείλουμε στη μητρική μας γλώσσα και προβάλλει τις θυσίες και τους αγώνες που έχουν γίνει σε πολλά μέρη του κόσμου για να διαφυλάξουν οι άνθρωποι το δικαίωμά τους να μαθαίνουν, να μιλούν, να μελετούν και να διδάσκουν τη μητρική τους γλώσσα. Από την άλλη, μας υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα να μιλά, να προωθεί και να προστατεύει κανείς τη μητρική του γλώσσα είναι δοσμένο όμοια σε εμάς και στους άλλους.

Η **προάσπιση**² της μητρικής μας γλώσσας είναι, λοιπόν, αδιαχώριστη από τον σεβασμό των μητρικών γλωσσών των συνανθρώπων μας. Η ανάπτυξη της πολύγλωσσης εκπαίδευσης και της πολύγλωσσης ικανότητας είναι τα όπλα που σήμερα διαθέτουμε για να αγωνιστούμε ενάντια στη γλωσσική συρρίκνωση³ που είχε ως αποτέλεσμα να χαθούν εκατοντάδες γλώσσες τα τελευταία 500 χρόνια και που, ακόμη, ενδέχεται να οδηγήσει σε θάνατο τις μισές από τις περίπου 7000 ανθρώπινες γλώσσες που έχουν απομείνει. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας, π.χ. τη Μελανησία, την Πολυνησία, τη Λατινική Αμερική, όπου μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστιζονται σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο και ανταγωνίζονται μεταξύ τους, ο κίνδυνος που διατρέχουν αρκετές από αυτές να χαθούν, αυξάνει κατακόρυφα. Υπολογίζεται ότι το 96% των ανθρώπινων γλωσσών μιλούνται από μόλις 3% του συνολικού πληθυσμού της γης.

Σύμφωνα με τη Διάσκεψη της UNESCO⁴ του 2003 για τις απειλούμενες γλώσσες, η μετάδοση μιας γλώσσας ως μητρικής από τους γονείς στα παιδιά είναι εξαιρετικά σημαντική για την επιβίωσή της, επειδή δημιουργεί νέους ομιλητές συμβάλλοντας, έτσι, ουσιαστικά στη διατήρηση και τη διαίωσή της.

Ιδιαίτερα σήμερα που ορισμένες γλώσσες επιβάλλονται ευρέως λόγω της παγκοσμιοποίησης και της διεύρυνσης των οδών επικοινωνίας, όπως η αγγλική και σε λιγότερο βαθμό η ισπανική, η γαλλική κ.ά., είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσει

¹ διττό: διπλό, αυτό που έχει δύο μέρη

² προάσπιση: υπεράσπιση

³ συρρικνώνω: μικραίνω, περιορίζω

⁴ UNESCO: Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)

κανείς ότι η διατήρηση των μικρότερων μητρικών γλωσσών και του δικαιώματος του καθενός και της καθεμιάς να μορφώνεται, να εκφράζεται ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς και να δημιουργεί στη μητρική του γλώσσα, είναι δήλωση παρουσίας.

Η **έμφαση**, συνεπώς, που έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια στη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλότητας είναι αποτέλεσμα της αλλαγής στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την πολυγλωσσία και τον σημαντικό ρόλο των γλωσσών στην ανάπτυξη των ανθρώπινων κοινωνιών. Γιατί ο σεβασμός της γλωσσικής ποικιλότητας όχι μόνο ευνοεί τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνίες, αφού η γλώσσα είναι ο κύριος φορέας των πολιτιστικών αξιών μιας κοινωνίας, αλλά ακόμη συμβάλλει θετικά στην οικονομική, τεχνολογική και επιστημονική ανάπτυξη του καθενός, αφού η δυνατότητα να εκφράζεται στη μητρική του γλώσσα τού επιτρέπει να αναπτύξει περίπλοκη σκέψη και νοήματα.

Ο εορτασμός της μητρικής γλώσσας προβάλλει, λοιπόν, στη διττή αυτή νοηματοδότηση –διατήρηση και σεβασμός– ως μια ευκαιρία να θυμηθούμε, να μιλήσουμε και να ονειρευτούμε, ή αλλιώς να μιλήσουμε για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των μητρικών γλωσσών.

Γλωσσολογική Εταιρεία Κύπρου. Παγκόσμια ημέρα μητρικής γλώσσας. Στρογγυλή Τράπεζα με θέμα «Ελληνική, γλώσσα του παρελθόντος, γλώσσα του μέλλοντος», 21 Φεβρουαρίου 2014. Από το διαδίκτυο (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Γιατί και σε ποιες περιοχές του πλανήτη μας, σύμφωνα με το κείμενο, ο κίνδυνος εξαφάνισης αρκετών γλωσσών αυξάνει κατακόρυφα; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να διαιρέσετε τη δεύτερη παράγραφο (Η προάσπιση...της γης) του κειμένου σε δύο επιμέρους παραγράφους. Να αιτιολογήσετε τη διαφορετική παραγραφοποίηση.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση με κάθε συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση των λέξεων του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **προωθεί, προάσπιση, έμφαση, ευνοεί, αξιών.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. α. Να επισημάνετε, στη δεύτερη παράγραφο (Η προάσπιση...της γης) του κειμένου, τρεις λέξεις ή φράσεις ή προτάσεις στις οποίες η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά/συνυποδηλωτικά.

(μονάδες 9)

B2. β. Για ποιον λόγο ο/οι συντάκτης/ες του κειμένου επιλέγουν τη μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας;

(μονάδες 6)

ΘΕΜΑ 6650

A.1 Είναι δεδομένη η σημασία της προστασίας της μητρικής γλώσσας, η οποία καταδεικνύει την ταυτότητα και την ιδιοσυστασία κάθε λαού. Σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας αρκετές γλώσσες κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Αυτό παρατηρείται σε περιοχές, όπου πολλές γλώσσες συνυπάρχουν σε περιορισμένη γεωγραφική έκταση, με αποτέλεσμα κάποιες να προσπαθούν να επιβληθούν έναντι των άλλων. Ο ανταγωνισμός αυτός οδηγεί τις πιο αδύναμες γλώσσες σε συρρίκνωση. Επιπλέον, επιβαρυντικά λειτουργεί και η επικράτηση των ισχυρών γλωσσών παγκοσμίως. Αυτό όμως οδηγεί σε αλλοίωση της πολιτιστικής πολυμορφίας, αφού κάθε γλώσσα είναι φορέας πολιτισμού.

A.2 1η παράγραφος: «Η προάσπιση ... έχουν απομείνει».

2η παράγραφος: «Ιδιαίτερα ... πληθυσμού της γης».

Η διαφορετική παραγραφοποίηση συνίσταται στο διαφορετικό νοηματικό κέντρο των παραγράφων. Η πρώτη έχει ως θεματικό άξονα τους τρόπους προάσπισης των μητρικών γλωσσών, ενώ η δεύτερη τα αίτια εξαφάνισης ορισμένων γλωσσών στον πλανήτη.

B.1 Το σχολείο οφείλει να **προβάλει** τη σημασία επικράτησης ανθρωπιστικών αρχών.

Η **προστασία** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι στόχος κάθε σύγχρονης κοινωνίας.

Η **επικέντρωση/βαρύτητα** που δόθηκε στα μαθήματα κατεύθυνσης, οδήγησε σε χαμηλή βαθμολογία στα μαθήματα γενικής παιδείας.

Το οικογενειακό περιβάλλον **συμβάλλει** καθοριστικά στην ανάπτυξη ολοκληρωμένης προσωπικότητας.

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από έλλειψη οραμάτων και ανθρωπιστικών **ιδανικών**.

B.2 α. «... είναι τα όπλα που σήμερα διαθέτουμε...».

«... ενδέχεται να οδηγήσει σε θάνατο τις μισές από τις περίπου 700 ανθρώπινες γλώσσες...».

«... μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστίζονται...».

B.2 β. Η χρήση συνυποδηλωτικής γλώσσας στο κείμενο προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα και το καθιστά πιο εύληπτο στον αναγνώστη λόγω του εικονοπλαστικού ύφους που δημιουργείται. Επίσης διεγείρει το συναίσθημα του δέκτη και προκαλεί αισθητική συγκίνηση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η ελληνική γλώσσα στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης και της τεχνοκρατίας. Ο ρόλος του σχολείου.

Τι πρέπει να γίνει σήμερα σε ό,τι αφορά στο γλωσσικό μάθημα; Εδώ και χρόνια, αναφερόμαστε στην κριτική σκέψη και τονίζουμε μόνο στα λόγια τη σημασία της για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών και των πολιτών γενικά. Ανακοινώνονται κατά διαστήματα εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, χρησιμοποιούνται εντυπωσιακοί νεολογισμοί, για να δηλωθεί το νέο πνεύμα διδασκαλίας. Στην πραγματικότητα όμως δεν έχει γίνει αντιληπτό από την εκπαιδευτική κοινότητα ότι ο θάνατος των γλωσσών συνεπάγεται θάνατο του πολιτισμού, γιατί γλώσσα και πολιτισμός είναι αλληλένδετες έννοιες. Η γλώσσα είναι φορέας πολιτισμού και αυτό σημαίνει ότι γλωσσική επίγνωση δεν μπορεί να επιτευχθεί στα όρια της παραδοσιακής διδασκαλίας, η οποία έδινε έμφαση στη μορφή. Αυτό που απαιτείται, επομένως, για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης είναι η αποτελεσματική διδασκαλία και η επαρκής μάθηση της γλώσσας.

Από την άλλη μεριά, θεωρούμε σήμερα ότι η κριτική σκέψη δεν μπορεί να αναπτυχθεί αποκλειστικά μέσω της πολυδιαφημιζόμενης Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Η διαπίστωση είναι ότι στην εποχή μας κατακλυζόμαστε από τόσες πληροφορίες, ώστε να νιώθουμε ότι πνιγόμαστε μέσα στον ωκεανό της υπερπληροφόρησης. Σε σχέση με το παρελθόν, έχουμε φτάσει στο άλλο άκρο. Εκεί που δεν είχαμε πρόσβαση στη γνώση και στην πληροφόρηση, έχουμε τώρα έναν κατατρεγισμό πληροφοριών και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο χρειαζόμαστε περισσότερο από κάθε άλλη φορά ένα υψηλό επίπεδο γλωσσομάθειας, ώστε να διευκολύνεται η κριτική σκέψη. Πρέπει δηλαδή να δώσουμε στον μαθητή τα μέσα και τους τρόπους που θα τον οδηγήσουν να σκέπτεται σωστά. Υπό τις συνθήκες αυτές, η διδασκαλία της γλώσσας γίνεται υπόθεση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων και όχι μόνο των φιλόλογων.

Μιλώντας ειδικότερα για την ελληνική γλώσσα θα λέγαμε ότι είναι πραγματικός ωκεανός. Έχουμε σκεφτεί ποτέ πόσες λέξεις διαθέτει; Τα γνωστά επίτομα λεξικά στην καλύτερη περίπτωση περιέχουν λιγότερες από εβδομήντα χιλιάδες λέξεις, δηλαδή το

ένα δέκατο περίπου, από όσες υπάρχουν στα ελληνικά και, επομένως, δεν αποτυπώνουν παρά ένα μικρό μέρος του συνόλου της γλώσσας μας.

Είναι βέβαια γνωστό ότι ο καθένας από μας γνωρίζει, έτσι και αλλιώς, ένα μέρος της ελληνικής, μικρότερο ή μεγαλύτερο, και γι' αυτό πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, όταν επικρίνουμε τους μαθητές μας ότι έχουν φτωχό λεξιλόγιο. Από την άποψη αυτή θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι πάσχουμε όλοι από «λεξιπενία» και, το σημαντικότερο, από «σημασιολογική ένδεια¹», γιατί αγνοούμε σε κάποιο βαθμό την πολυσημία των λέξεων, δηλαδή τις διάφορες σημασίες τους. Ωστόσο, δεν συμμερίζομαι τη γλωσσική κινδυνολογία: αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε ικανοποιημένοι με την ποιότητα του λόγου των μαθητών μας. Υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης και είναι ευθύνη όλων μας να προσφέρουμε στους νέους καλύτερη γλωσσική παιδεία.

Χρ. Χαραλαμπίκης. (2013). Απόσπασμα από εισήγηση: «Η ελληνική γλώσσα στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης και της τεχνοκρατίας. Ο ρόλος του σχολείου» (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Γιατί, σύμφωνα με τον συγγραφέα, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, όταν επικρίνουμε τους μαθητές για λεξιπενία; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της πρώτης παραγράφου (Τι πρέπει ...της γλώσσας) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1.α. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή: ανάπτυξη, παραδοσιακής, προσεκτικοί, επικρίνουμε, αγνοούμε.

(μονάδες 5)

¹ ένδεια: ανεπάρκεια, έλλειψη, φτώχεια

B1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για κάθε αντώνυμη λέξη.

(μονάδες 5)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Ποιες από τις λέξεις των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιούνται με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία και ποιες με κυριολεκτική/δηλωτική σημασία;

1. «Ο θάνατος των γλωσσών συνεπάγεται θάνατο του πολιτισμού»
2. «Η γλώσσα είναι φορέας πολιτισμού»
3. «Χρειάζεται η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης»

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ 6656

A1. Ο συγγραφέας στο παραπάνω κείμενο επισημαίνει τον γλωσσικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας και υποστηρίζει πως πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όταν επικρίνουμε τους μαθητές για λεξιπενία, γιατί ο καθένας μας γνωρίζει ένα μέρος της ελληνικής, μικρότερο ή μεγαλύτερο. Η λεξιπενία επομένως είναι ένα φαινόμενο που μας αφορά όλους κι όχι μόνο τους νέους οι οποίοι άλλωστε είναι δέκτες της γλώσσας του περιβάλλοντός τους. Το λεξιλόγιο της ελληνικής γλώσσας είναι τόσο πλούσιο, ώστε είναι δύσκολο να γνωρίζουμε όλες τις λέξεις ή την πολυσημία τους. Επομένως δεν ευθύνονται μόνο οι νέοι. Είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι.

A.2 Θεματική πρόταση: Τι πρέπει ... μάθημα;

Λεπτομέρειες: Εδώ και ... μορφή.

Κατακλείδα: Αυτό που ... γλώσσας.

B.1 α. ανάπτυξη: στασιμότητα/συρρίκνωση, παραδοσιακής: σύγχρονης, προσεκτικοί: απρόσεκτοι, επικρίνουμε: επαινούμε/επιδιοκτιμάζουμε, αγνοούμε: γνωρίζουμε

B.1 β. Οι καθηγητές διαπίστωσαν στασιμότητα στην επίδοσή του μετά το πρώτο τετράμηνο..

Στα σύγχρονα αστικά κέντρα υπάρχει αποξένωση.

Οι μαθητές ήταν απρόσεκτοι καθώς δεν διάβασαν με προσοχή την εκφώνηση της άσκησης.

Κάθε φορά τον επαινεί για την φιλότιμη προσπάθεια του.

Γνώριζαν σε ικανοποιητικό βαθμό την ξένη γλώσσα.

B.2 1. μεταφορική/συνυποδηλωτική

2. κυριολεκτική/δηλωτική

3. μεταφορική/συνυποδηλωτική

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Το πιστοποιητικό ελληνομάθειας]

Στην Ελλάδα παρατηρείται σημαντική αύξηση του αριθμού των ατόμων που διδάσκονται την ελληνική ως ξένη/δεύτερη γλώσσα. Γι' αυτό σήμερα προσφέρονται μαθήματα ελληνικής γλώσσας σχεδόν από όλα τα πανεπιστήμια της χώρας, από ιδιωτικούς φορείς σε διάφορα μέρη της Ελλάδας καθώς και στα κέντρα υποδοχής των ομογενών. Επιπλέον, η ελληνική διδάσκεται ως δεύτερη γλώσσα και σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα οποία φοιτούν παιδιά ομογενών και αλλοδαπών.

Επίσης, και στο εξωτερικό οργανώνονται προγράμματα νέας ελληνικής γλώσσας από φορείς, όπως πανεπιστήμια, ελληνικές κοινότητες, κέντρα γλωσσών και λαϊκά πανεπιστήμια με ικανοποιητικό αριθμό μαθητών. Όσον αφορά αυτούς που μαθαίνουν ελληνικά πολλοί είναι ομογενείς που προσπαθούν παράλληλα με την πολιτιστική κληρονομιά να διατηρήσουν και την ελληνική γλώσσα. Επομένως, πάγιο αίτημά τους για πολλά χρόνια ήταν η πιστοποίηση της ελληνομάθειάς τους με τη χορήγηση ενός κρατικού τίτλου πιστοποίησης ελληνομάθειας.

Σε τι, όμως, χρησιμεύει το πιστοποιητικό επάρκειας ελληνομάθειας; Είναι απαραίτητο για πολλούς λόγους. Πρώτα πρώτα αξιολογεί αντικειμενικά τις γνώσεις στην ελληνική γλώσσα ως ξένη και παρέχει τη δυνατότητα στον χρήστη της ελληνικής να έχει τη γνώμη ενός πιο ειδικού και αντικειμενικού κριτή για το επίπεδο των γνώσεών του. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι, όπως επαγγελματικοί σκοποί, καθώς το άτομο μπορεί να αποδείξει στην αγορά εργασίας το επίπεδο της επάρκειάς του στη γνώση της ελληνικής. Για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις η γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι απαραίτητη, για να αποκτήσει κάποιος άδεια άσκησης επαγγέλματος, αφού αναγνωρίσει τα επαγγελματικά του προσόντα.

Εκτός, όμως, από τους παραπάνω λόγους, το πιστοποιητικό ελληνομάθειας είναι αναγκαίο και για τις σπουδές, επειδή δίνει τη δυνατότητα σε αλλογενείς/αλλοδαπούς να εγγραφούν και να φοιτήσουν σε ελληνικό ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Επίσης, χρησιμοποιείται για τον διορισμό στο δημόσιο, επειδή ένας Ευρωπαίος πολίτης κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να αποδείξει την πολύ καλή γνώση και την άνετη χρήση της ελληνικής γλώσσας σε περίπτωση που επιθυμεί να διεκδικήσει θέση στο ελληνικό δημόσιο. Επιπλέον, την ελληνομάθειά τους για διορισμό στο δημόσιο χρειάζεται να πιστοποιήσουν οι αλλοδαποί πολίτες των κρατών, που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσοι επιθυμούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια.

καθώς και ομογενείς, οι οποίοι είναι υπήκοοι άλλων κρατών.

Πιστοποίηση της Ελληνομάθειας, από την ιστοσελίδα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, 9.4.2014 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Με ποιον τρόπο, σύμφωνα με το κείμενο, η επάρκεια της ελληνικής γλώσσας βοηθά στην αγορά εργασίας; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος (Σε τι...δικαιούχων) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «[Οι ομογενείς] προσπαθούν παράλληλα με την πολιτιστική κληρονομιά να διατηρήσουν και την ελληνική γλώσσα».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Μαθήματα ελληνικής γλώσσας προσφέρονται σήμερα σχεδόν από όλα τα πανεπιστήμια της χώρας».

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της παθητικής σύνταξης από τον συγγραφέα του κειμένου.

(μονάδες 5)

2. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

(μονάδες 10)

A1 . Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου αναφέρεται ότι η επάρκεια της ελληνικής γλώσσας βοηθά στην αγορά εργασίας. Το άτομο μπορεί να αποδείξει το επίπεδο της επάρκειάς του στη γνώση της ελληνικής γλώσσας. Έτσι δύναται να αποκτήσει άδεια άσκησης επαγγέλματος και να αναγνωρίσει τα επαγγελματικά του προσόντα. Ας μη ξεχνάμε ότι η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι εισιτήριο για την είσοδο σ' αυτήν.

A2. Ο τρόπος ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου είναι με αίτιο - αποτέλεσμα (χρησιμότητα του πιστοποιητικού ελληνομάθειας)

Σημείωση: Στις τρεις τελευταίες γραμμές της παραγράφου υπάρχει και παράδειγμα. Επίσης στη διατύπωση της A2 ερώτησης υπάρχει λάθος στη φράση που δίνεται σε παρένθεση (Σε τι ... δικαιούχων).

B1. Στη δεύτερη παράγραφο επισημαίνεται ότι οι ομογενείς επιθυμούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα. Σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης όπου τα ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά χάνονται, οι ομογενείς προσπαθούν να διατηρήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά. Γι' αυτό αν και μένουν μακριά από την πατρίδα μαθαίνουν ελληνικά προκειμένου να κρατήσουν επαφές με τη μητέρα πατρίδα.

B2 .

1. Με την παθητική σύνταξη δίνεται έμφαση στην πράξη (προσφορά μαθημάτων)
2. Ενεργητική σύνταξη: Όλα σχεδόν τα πανεπιστήμια της χώρας προσφέρουν σήμερα μαθήματα ελληνικής γλώσσας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο 1

Η γλώσσα των νέων

Οι νέοι έχουν πάντοτε την τάση να διαφοροποιούνται με το ντύσιμο, την αισθητική του σώματος, τη συμπεριφορά και τη γλώσσα. Η λεγόμενη «γλώσσα των νέων» αποτελεί κώδικα εξατομικευτικό της ομάδας ηλικίας, γλωσσική παραλλαγή που διαφοροποιεί τους χρήστες της κατασκευάζοντας συγχρόνως τη συνοχή της ομάδας. Οι αποκλίσεις της γλώσσας των νέων, οι νεολογισμοί και οι γραμματικές παραβιάσεις εκφράζουν τις αλλαγές στα πρότυπα συμπεριφοράς, τις ιδέες, τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας. Με τους νεολογισμούς, τις ιδιωματικές εκφράσεις και λέξεις, οι νέοι μεταδίδουν μηνύματα διάκρισης από τις παλιότερες γενιές, εκφράζουν αμφισβήτηση αρχών και αξιών.

Η χρήση της γλώσσας από τους νέους ενοχλεί, επειδή ακριβώς μεταδίδει έμμεσα αλλά ισχυρά τέτοια νοήματα αμφισβήτησης. Και είναι συνηθισμένη παρανόηση να κρίνεται σαν «λαθεμένη», φτωχή» ή «κακής ποιότητας». Την άρνηση των αξιών, την παραβίαση των απαγορεύσεων, την επιθετικότητα, και την καταστροφή της «καθώς πρέπει» ομιλίας συχνά οι τυχαίοι ακροατές, κι όχι συνήθως οι συνομιλητές δέκτες, την ακούνε σαν γλωσσική καταστροφή, ενώ είναι γλωσσική δημιουργικότητα.

Α. Φραγκουδάκη. (1987). *Γλώσσα και ιδεολογία*, 72-73. Αθήνα: Οδυσσέας (διασκευή).

Κείμενο 2

[Γλώσσα και ηλικιωμένοι]

Οι νέοι άνθρωποι νιώθουν ότι οι ηλικιωμένοι δεν καταφέρνουν να προσαρμόσουν την ομιλία τους στα σύγχρονα δεδομένα. Επίσης, οι νέοι πιστεύουν πως ο λόγος των ηλικιωμένων είναι παλιομοδίτικος και ξεπερασμένος. Επομένως, οι γλωσσικές «συναντήσεις» νέων και ηλικιωμένων αλλά και γενικότερα η επικοινωνία μεταξύ τους είναι πιθανό να μην επιτυγχάνεται, ενισχύοντας έτσι υφιστάμενα στερεότυπα.

Είναι γνωστές οι προσδοκίες που κυριαρχούν για και τι αναμένεται ως προς τη συμπεριφορά των ανθρώπων και τον τρόπο διαχείρισης του λόγου τους, όταν φτάσουν σε μια συγκεκριμένη ηλικία. Οι αντιλήψεις αυτές υποχρεώνουν πολλές φορές τους

ηλικιωμένους ανθρώπους να συμπεριφέρονται γλωσσικά, όχι όπως επιθυμούν, αλλά «σύμφωνα με την ηλικία τους». Επομένως, το κοινωνικό κόστος στις περιπτώσεις που δεν «εκφράζεται» κάποιος σύμφωνα με την ηλικία του μπορεί να είναι μεγάλο. Ίσως, γι' αυτόν τον λόγο οι ηλικιωμένοι άνθρωποι να χρησιμοποιούν «τη γλώσσα των ηλικιωμένων», όχι τόσο εξαιτίας της ηλικίας τους όσο επειδή **αναγκάζονται** να συμμορφωθούν στις κοινωνικές προσδοκίες. Με αυτόν τον τρόπο, όμως, η επικοινωνία μεταξύ γενεών μπορεί να γίνει προβληματική και να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ψυχολογική και σωματική υγεία των ανθρώπων.

M.A. Hogg - Gr. M. Vaughan. (2010). *Κοινωνική Ψυχολογία*, 717-718. (μετ. Ερ. Βασιλικός, Αλ. Αρβανίτης). Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι, σύμφωνα με το πρώτο κείμενο, τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων και ποια η αντίδραση των μεγαλύτερων απέναντι σε αυτά; (60 – 80 λέξεις)
(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο σε καθεμιά από τις παραγράφους του δεύτερου κειμένου.
(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1.α. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις με **έντονη** γραφή: νιώθουν, καταφέρνουν, κυριαρχούν, αντιλήψεις, **αναγκάζονται**.
(μονάδες 5)

B1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση με κάθε συνώνυμη λέξη.
(μονάδες 5)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να επισημάνετε στα κείμενα δύο παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας.

(μονάδες 10)

B2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 10698

A1. Σύμφωνα με τα το πρώτο κείμενο η γλώσσα των νέων αποτελεί κώδικα εξατομικευμένο της ομάδας ηλικίας μια γλωσσική παραλλαγή. Περιλαμβάνει πολλούς νεολογισμούς, γραμματικές παραβιάσεις, ιδιωματικές εκφράσεις και λέξεις δικές τους. Με τη διαφοροποίηση αυτή οι νέοι εκφράζουν τις αλλαγές των αντιλήψεων απέναντι στα πρότυπα συμπεριφοράς, τις ιδέες, τις αξίες, αλλά και τους κοινωνικούς κανόνες. Η ευρηματικότητα τους αυτή, όμως, αντιμετωπίζεται ως απειλή και ως γλωσσική καταστροφή, ενώ είναι πραγματικά γλωσσική δημιουργικότητα. Η αντίδραση αυτή των μεγαλύτερων είναι αναμενόμενη.

A.2 1^η §: «Η αδυναμία γλωσσικής επικοινωνίας μεταξύ νέων και ηλικιωμένων».

2^η §: «Οι ηλικιωμένοι συχνά αναγκάζονται να συμπεριφερθούν γλωσσικά σύμφωνα με την ηλικία τους»

B.1 α. νιώθουν: αισθάνονται, **καταφέρνουν:** πετυχαίνουν, **κυριαρχούν:** επικρατούν, **αντιλήψεις:** απόψεις, **αναγκάζονται:** υποχρεώνονται

B.1 β. «Προτεραιότητα μου είναι να αισθάνονται ασφαλείς οι πελάτες μου»

«Οι μαθητές **πετυχαίνουν** στις εξετάσεις με αρκετή μελέτη».

«Στην Ελλάδα **επικρατεί** ακόμα η γεωργική οικονομία».

«Οι ρατσιστικές **απόψεις** πρέπει πάντοτε να καταδικάζονται».

«Οι γονείς κάθε χρόνο **υποχρεώνονται** να υπογράψουν μια υπεύθυνη δήλωση για τη συμμετοχή στην εκδρομή».

B.2 α. γλωσσικές συναντήσεις, γλωσσική καταστροφή.

B.2 β. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά φορτίζονται συναισθηματικά και καθιστούν το ύφος ποιητικό και αλληγορικό, προσδίδοντας στο κείμενο ζωντάνια και παραστατικότητα. Επίσης φορτίζονται συναισθηματικά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Οι κούφιες λέξεις

Ο άνθρωπος από παμπάλαιους χρόνους έχει επινοήσει τις «λέξεις» και την πλοκή τους, ως αληθινές απεικονίσεις ή ως συμβολικές παραστάσεις πραγμάτων και γεγονότων, για να συνεννοείται με τους ομοίους του. Να εκφράζει τις σκέψεις και τα αισθήματα, τις επιδιώξεις, τις διαθέσεις και τις επιθυμίες του, και να επικοινωνεί μαζί τους. Οι λέξεις όμως έγιναν όχι μόνο για να αποκαλύπτουν, αλλά και για να κρύβουν από τον άλλο τα ψυχικά μας βιώματα, όταν από ντροπή, συμφέρον ή δόλο θέλουμε να τα αποσιωπήσουμε ή να τα παραμορφώσουμε.

Εκεί κυρίως όπου οι λέξεις πρόκειται να εκφράσουν αφηρημένες έννοιες, η πλάνη (όχι σπάνια και η απάτη) είναι αρκετά συνηθισμένη. Τόσο περισσότερο μάλιστα, όσο τα λεκτικά σύμβολα που μεταχειριζόμαστε έχουν κατά κάποιον τρόπο εγκατασταθεί μόνιμα στη γλώσσα μας και κανείς δεν μπαίνει στον κόπο να εξετάσει την προέλευση, την κατασκευή και τη χρήση τους. Τότε καταλαβαίνουμε «περίπου» τι εννοούν, τα δεχόμαστε όμως και τα επαναλαμβάνουμε με την πεποίθηση ότι και αυτός που μας ακούει καταλαβαίνει «αρκετά» το νόημά τους.

Τα παραδείγματα αφθονούν και καθένας μπορεί να προσφέρει τα δικά του. Τι σημαίνουν, για παράδειγμα, φραστικά σύμβολα σαν αυτά εδώ: «η ουσία της ιδέας», «ο πνευματικός κόσμος», «εσωτερικές και εξωτερικές ιδιότητες», και τα παρόμοια; Πολλά απ' αυτά, θα παρατηρήσει κανείς, είναι εκφράσεις μεταφορικές και πρέπει να συμπεράνει το νόημά τους από τα συμφραζόμενα. Ασφαλώς. Αλλά είτε μεταφορικά, είτε κυριολεκτικά τις εννοήσουμε, πάλι η σημασία τους βρίσκεται ανάμεσα στο «περίπου» και στο «αρκετά», με αποτέλεσμα ο ακροατής να μένει μετέωρος, και ο ευκολόπιστος να γοητεύεται από τη ρητορική τους αξία, ενώ ο απαιτητικός άδικα ψάχνει να βρει το νόημά τους και μένει αμετάπειστος.

Ας ονομάσουμε «κούφιες» τις λέξεις-έννοιες που είτε από τη φύση τους είτε από τη βιασύνη μας έχουν θολό και ακαθόριστο το νοηματικό τους περιεχόμενο. Όταν φεύγουμε από τα συγκεκριμένα πράγματα και προχωρούμε προς αφηρημένα σχήματα, η γλώσσα μας γεμίζει απ' αυτές, χωρίς όμως να δυσχεραίνεται πολύ στην πρακτική καθημερινότητά της η ζωή μας. Εκείνη που υποφέρει είναι η θεωρητική μας σκέψη.

Πώς θα απαλλαγούμε από το βαρύ και άχρηστο, κάποτε και επικίνδυνο, φορτίο των κούφιων λέξεων; Τη λύση του προβλήματος θα αναζητήσουμε στην ανάταξη της

Παιδείας μας, στον αναπροσανατολισμό της από τις αφαιρέσεις προς τα συγκεκριμένα, από τις εικασίες προς τα πράγματα. Και τούτο πρέπει να γίνει σε δύο χρόνους. Πρώτα να μάθουμε να αφαιρούμε το μεταφορικό ντύσιμο από τις εκφράσεις μας ή να συνειδητοποιούμε ότι αυτό που λέμε δεν είναι η πραγματική, αλλά η συμβολική ιδιότητα του αντικειμένου.

Το δεύτερο που πρέπει να διδαχτούμε, πάλι από νωρίς, είναι για κάθε λέξη που μεταχειριζόμαστε να εξετάζουμε εάν αντιστοιχεί σ' αυτό που επιθυμούμε να πούμε. Είναι ανάγκη επιτέλους να μάθουμε ότι εκείνο που λέμε πρέπει πρώτα εμείς να το καταλαβαίνουμε και ύστερα οι άλλοι. Και το καταλαβαίνουμε τότε μόνο, όταν εκφράζει πραγματικά, κυριολεκτικά αυτό που επιθυμούμε να πούμε, για να μας νιώσει και ο άλλος. Αν τύχει να δούμε τον άλλο αμήχανο, με μάτι θολό, απόδειξη ότι δεν «εννοεί», να εγκαταλείψουμε αμέσως τα σύννεφα – τις παραβολές, τις υπερβολές, τα υπονοούμενα – και να μιλούμε με σαφήνεια και ακρίβεια.

Ε.Π. Παπανούτσος. (2002). Οι κούφιες λέξεις. Στο: Κ. Τσιρόπουλος (επιμ.). *Τα δοκίμια των Ελλήνων*, 164-169. Αθήνα: Μέγας Αστρολάβος-Ευθύνη (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πώς αντιμετωπίζει ο συγγραφέας του κειμένου τις «κούφιες λέξεις»; (60 – 80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο (Ο άνθρωπος...παραμορφώσουμε) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **αληθινές, αποκαλύπτουν, λέξεις, έννοιες, γλώσσα.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Ο τίτλος του κειμένου είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός;

(μονάδες 5)

B2.β. Να δώσετε έναν σύντομο κυριολεκτικό/δηλωτικό τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 10)

ΘΕΜΑ 11195

- A.1** Ο συγγραφέας του κειμένου εκφράζει τη διαφωνία του και τη δυσαρέσκεια του για το γλωσσικό φαινόμενο των «κούφινων λέξεων». Αρχικά αφού εξηγεί τον όρο «κούφιες λέξεις» υποστηρίζει πως από τη μια πλευρά η χρήση τους δε δυσκολεύει την πρακτική καθημερινότητα της ζωής αλλά από την άλλη διαπιστώνει πως εμποδίζουν την αποτελεσματική λειτουργία της θεωρητικής μας σκέψης. Ολοκληρώνει χαρακτηρίζοντας τες ως ένα βαρύ, άχρηστο και κάποιες φορές επικίνδυνο στοιχείο της γλώσσας μας προτείνοντας τέλος και τρόπους επίλυσης του προβλήματος της χρήσης τους.
- A.2** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί παραγωγική συλλογιστική πορεία. Ξεκινάει από μια γενική αρχή ότι ο άνθρωπος από τα παλαιά χρόνια επινόησε τις «λέξεις» με σκοπό να μπορεί να συνεννοείται. Καταλήγει στο ειδικό συμπέρασμα πως τελικά οι λέξεις δημιουργήθηκαν όχι μόνο για να αποκαλύπτουν βιώματα αλλά κυρίως από συμφέρον ή δόλο να τα αποκρύπτουν.
- B.1** Ο λόγος λοιπόν δεν είναι ένα απλό άθροισμα λέξεων, αλλά αποτελείται από λέξεις δομημένες βάσει κανόνων, ώστε από τον συνδυασμό τους να προκύπτει κάποιο νόημα. Οι νέοι στην καθημερινότητα τους χρησιμοποιούν μια γλώσσα συχνά ακατανόητη, η οποία αποτελείται από λέξεις που δεν αποκαλύπτουν τις αληθινές διαθέσεις αλλά δημιουργούν δυσνόητες έννοιες.
- B.2 α.** Ο τίτλος του κειμένου είναι μεταφορικός/συνυποδηλωτικός.
- B.2 β.** Λέξεις με δύσκολο νόημα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο 1

Ο Σιμόεις με τις ασημένιες δίνες

Τις προάλλες στο Παρίσι μελετούσα κάπως βιαστικά ένα κείμενο του Ευριπίδη, στο οποίο έψαχνα κάποια στοιχεία σχετικά με τη χρήση μιας λέξης πολιτικού χαρακτήρα. Ξαφνικά τράβηξαν την προσοχή μου οι εξής λέξεις: «Ο Σιμόεις με τους ασημένιους του στροβίλους». Η έκφραση δεν ήταν ασυνήθιστη, ούτε ιδιαίτερα αξιοσημείωτη. Ο Όμηρος και ο Ησίοδος έχουν χρησιμοποιήσει για άλλα ποτάμια ένα επίθετο που σημαίνει «στην ασημένια δίνη». Η λέξη ακουγόταν σαν λυρικό τραγούδι, είδα ξαφνικά εκεί μπροστά μου αστραφτερές τις δίνες του νερού. Το ποτάμι κυλούσε ακτινοβολώντας κι εγώ ένιωσα τη δροσιά του: έβλεπα τις αντανάκλασεις του, τη γενναιοδωρία του καθαρού και γοργού νερού. Και για μια στιγμή σταμάτησα την ανάγνωση, γεμάτη θαυμασμό.

Αν προσθέσουμε σ' αυτά την απόλαυση της γλώσσας, το ότι με άγγιζε η λαμπρή φρεσκάδα του νερού και με έκανε να ονειρευτώ τον Όμηρο κι ύστερα τον Ευριπίδη, η ευχαρίστησή μου χρωματίστηκε με τη σκέψη ότι τη μοιραζόμουν με αυτούς τους ανθρώπους του μακρινού παρελθόντος που είχαν τόσο διαφορετικά συναισθήματα: σαν ένα κόσμημα ανέπαφο στο βάθος ενός αρχαίου τάφου το θαύμα του νερού έγινε πιο συγκινητικό, έχοντας διασχίσει τους αιώνες. Είχε εξαγνιστεί, είχε ακινητοποιηθεί για πάντα σαν ένας θησαυρός αγκυροβολημένος στην ίδια του τη ζωή.

Τέλος, στο βάθος αυτής της φευγαλέας ευχαρίστησης υπήρχε, πιστεύω, η έκπληξη που επαναλαμβάνεται μπροστά στην επινοητικότητα και τη γήτευση¹ της γλώσσας: η ιδέα ότι τα πάντα περνούν και πάνε κι ότι αγωνιζόμαστε, πολεμάμε, καταστρέφουμε, αλλά επίσης ότι οι άνθρωποι έχουν εφεύρει τη γλώσσα - αυτό το μοναδικό μέσο, το οποίο τους επιτρέπει να διαδώσουν θησαυρούς πολύ πιο πραγματικούς από την πραγματικότητα. Η γλώσσα καταργεί τους φραγμούς του χώρου και του χρόνου και αρπάζει τα παροδικά αντικείμενα, τα αφαιρεί από το περιβάλλον τους ή από το όνειρο και τα φέρνει στο σπίτι μου, στο Παρίσι, έναν Αύγουστο, όπου ο Σιμόεις εισβάλλει με τις ασημένιες δίνες του.

Jacqueline de Romilly. (2013). *Τι Πιστεύω*, 100-103 (μετάφραση Σώτη Τριανταφύλλου). Αθήνα: Πατάκης (διασκευή).

¹ γήτευση: γοητεία.

Κείμενο 2

Ο Σιμόεις με τις ασημένιες δίνες

Είναι στιγμή να πούμε ότι στην αδυναμία μας να επικοινωνήσουμε η ευθύνη της γλώσσας είναι περισσότερο θεωρητική παρά πρακτική: η ευθύνη είναι δική μας και σχετίζεται με το ποιοι είμαστε και με το πώς ζούμε. Ο καθένας από μας είναι κλεισμένος στη δική του ζωή και δεν ενδιαφέρεται για τους άλλους, ούτε προκαλεί το δικό τους ενδιαφέρον.

Συνομιλούμε λίγο και οι λέξεις για τον καθένα από μας εγγράφονται σε διαφορετικά λεξιλόγια: έτσι προκύπτουν διαρκώς παρεξηγήσεις. Σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα υπάρχει εξαρχής μεγάλη απόσταση, συσσωρευμένη πικρία, παράπονα ανείπωτα: όλα αυτά κάνουν ύποπτα τα λόγια. Οι διαφορές φύλου, ηλικίας, κοινωνικού περιβάλλοντος έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Και αφήνουμε την απόσταση να μεγαλώνει μέχρι το σημείο να μην παίζουν πια κανέναν ρόλο οι λέξεις. Τότε δημιουργείται δυσφορία - δυσφορία μεταξύ των γενεών και μεταξύ των συζύγων, μεταξύ των τάξεων και μεταξύ των φίλων. Το βάρος όλων αυτών που δεν μπορούν να ειπωθούν δημιουργεί ένα κλίμα εκνευρισμού και απογοήτευσης που φθείρει την έννοια ακόμα και των πιο απλών φράσεων και χειρονομιών. Έτσι, μπορεί να φαίνεται σε μερικούς ότι η καθημερινή ακατανοησία είναι σύμφυτη² με την ανθρώπινη κατάσταση.

Jacqueline de Romilly. (2013). *Τι Πιστεύω*, 126-128 (μετάφραση Σώτη Τριανταφύλλου). Αθήνα: Πατάκης (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποια είναι η προσφορά της γλώσσας στον άνθρωπο, σύμφωνα με την άποψη που διατυπώνει η συγγραφέας στο πρώτο κείμενο; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στην πρώτη παράγραφο (Είναι στιγμή...ενδιαφέρον) και τη δεύτερη παράγραφο (Συνομιλούμε...κατάσταση) του δεύτερου κειμένου.

(μονάδες 10)

² σύμφυτη: αυτή που είναι στη φύση κάποιου, που αποτελεί φυσικό γνώρισμά του.

B1. (Μονάδες 10)

B1. «στην αδυναμία μας να επικοινωνήσουμε [...] η ευθύνη είναι δική μας και σχετίζεται με το ποιοι είμαστε και με το πώς ζούμε»

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο του δεύτερου κειμένου, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε στο πρώτο κείμενο τρεις λέξεις ή φράσεις με μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία και να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

(μονάδες 15)

Οι Σιμόεις με τις ασημένιες δίνες

A.1

Η γλώσσα ξεπέρνα την έννοια του χρόνου και του τόπου και επικεντρώνεται στην ανθρώπινη εμπειρία. Μέσω της γλώσσας εκφράζονται συναισθήματα, εμπειρίες, και σκέψεις των ανθρώπων και μεταφέρονται στους μεταγενέστερους ακέραια. Τα βιώματα λοιπόν καθίστανται διαχρονικά και απαλλαγμένα από τις επιδράσεις του παρόντος μπορούν να διατηρηθούν στο χρόνο και να επιδράσουν τις αντιλήψεις των επόμενων γενεών. Καταληκτικά η γλώσσα καταργεί το χωροχρόνο και εισχωρεί στην αιωνιότητα.

A.2

Η αδυναμία της επικοινωνίας ως υπαρξιακό στοιχείο.
Οι υποχθόνιοι παράμετροι της ανθρώπινης συνεννόησης.

B.1

Στην αδυναμία μας να επικοινωνήσουμε η ευθύνη είναι δική μας και σχετίζεται με το ποιοι είμαστε και με το πώς ζούμε. Συγκεκριμένα ο άνθρωπος διαμορφώνει την καθημερινή του επικοινωνία σύμφωνα με τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα του. Αυτά έχουν αποκρυσταλλωθεί από τον τρόπο διαπαιδαγώγησης του, το μορφοσιογόνο περιβάλλον του, την συναισθηματική του πληρότητα αλλά και τα βιώματα του παρελθόντος. Καταληκτικά οι παράγοντες αυτοί διαμορφώνουν την επικοινωνία και την στάση ζωής του.

B.2

η ευχαρίστησή μου χρωματίστηκε: Η λέξη χρωματίστηκε χρησιμοποιείται μεταφορικά, για να υποδηλώσει τον ξεχωριστό χαρακτήρα που προσδίδει στην ευχαρίστηση της συγγραφέως η σκέψη ότι μοιραζόταν αυτό το συναίσθημα με ανθρώπους του μακρινού παρελθόντος.

σαν ένας θησαυρός αγκυροβολημένος: Η λέξη αγκυροβολημένος χρησιμοποιείται μεταφορικά για να δηλώσει emphaticά την αναλλοίωτη σταθερότητα που έχει αποκτήσει η εικόνα του νερού. Η «ασημένια δίνη» των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων διατηρεί και θα διατηρεί πάντοτε ακέραια την ομορφιά και την αξία της.

και αρπάζει τα παροδικά αντικείμενα: Η λέξη αρπάζει χρησιμοποιείται μεταφορικά για να τονίσει τον τρόπο κατά τον οποίο η γλώσσα μπορεί να γλιτώσει από τη λήθη τα στοιχεία εκείνα που αποτυπώνονται και καταγράφονται μέσω αυτής.